

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 25 JANUARI 1922

No. 317

INHOUD

	Blz.
MEDEZEGGENSCHAP I door <i>C. Smeenk</i>	71
Handelspolitiek en Verbruikersbelang door <i>Mr. C. P. M. Romme</i>	73
Goud in Zwitserland door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	76
De jongste uitbreiding der Koninklijke Shell-groep I door <i>Dr. W. Mautner</i>	77
De Zeruwsche Oester- en Mosselvisserij door <i>Mr. J. C. van Schagen</i>	79
Londensche Correspondentie	81
De Rijksmiddelen	82
AANTEKENING:	
De toestand in het drukkersbedrijf	83
BOEKAANKONDIGING:	
John Maynard Keynes C. B. A Revision of the Treaty, being a sequel to the Economic Consequences of the Peace, bespr. door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	85
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	87
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	87
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	87-94
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
Bankstaten.	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*
Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*
Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*
Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

23 JANUARI 1922.

De geldmarkt is gedurende de afgelopen berichtsweek eerder iets ruimer geworden. In de notering van particulier disconto kwam weliswaar geen verandering; dit lag echter meer aan het algeheel ontbreken van zaken op de discontomarkt. De meerdere geldruimte was echter goed merkbaar bij de notering van de prolongatierente, die tot 3¼ pCt. terugliep en nog beter bij de inschrijving op het schatkistpapier, die heden opengesteld was. Ingeschreven werd in totaal voor f 109.350.000. Toegewezen werden f 91.000.000 3-maands promessen à f 988,24 en f 5.040.000 6-maands promessen à f 977,49½, uitkomend op een disconto van 4,7 en 4,45 pCt.

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer vast voor ponden en dollars en daarentegen zeer flauw voor marken; terwijl de franken bijna niet veranderden. De wending, die de politiek in de laatste 14 dagen genomen heeft, heeft, zooals te verwachten was, een zeer slechten invloed op den markkoers gehad. Het aanbod is regelmatig overheerschend, zoodat bijna dagelijks de koers iets verder daalt. Opmerkelijk was overigens deze week een plotselinge stijging van den peso, waarvan de koers na wekenlang op ca. 90—91 te hebben gestaan, plotseling opliep tot 94 à 95.

LONDEN, 21 JANUARI 1922.

De invloed van de Regeerings-uitkeering aan de spoorwegen, welke aan het einde der voorafgaande week plaats vond, bleek, voorzover de geldmarkt betreft, slechts van zeer voorbijgaanden aard te zijn en werd geheel overschaduwd door den stroom van inschrijvingen op de „C” Treasury Bonds, welke verkrijgbaarstelling op Dinsdag ten einde liep. Dit laatste feit beheerschte de markt en bracht in het bijzonder in het eerste deel der week minder gemakkelijke condities voor geldnemers teweeg.

In het begin der week was daggeld vast op 4 pCt., terwijl 7-daagsgeld opliep tot 3¼ pCt., doch eerstgenoemde koers liep vervolgens terug tot 3½ en 2½ pCt., terwijl 7-daags geld tot 3½ pCt. daalde.

De disconto-markt was vast, met bij voortdoring geringe omzetten.

2-maands bankaccepten	3½—¾ pCt.
3- „ „ „	3¼— ¹³ / ₁₆ „
4- „ „ „	3 ¹³ / ₁₆ —7/8 „
6- „ „ „	3¾ pCt.
3-maands prima handelswissels	4½—5 pCt.
4- „ „ „	5—5¼ „
6- „ „ „	5—5½ „

MEDEZEGGENSCHAP.

I.

In het bedrijfsleven heeft men met groote moeilijkheden te kampen. Reeds sedert het einde van 1920 valt er over malaise te klagen. Het jaar 1921 stond geheel in het teeken van de economische crisis. En het is wel zeker, dat ook 1922 tot het crisistijdperk zal behooren.

Slechts oppervlakkigen kunnen beweren, dat de crisis in ernstige mate wordt verscherpt door de sociale wetgeving ten onzent. De malaise is het gevolg van de verarming, van de desorganisatie van productie en geldwezen, waartoe de oorlog wel leiden moest. Ook de politieke en sociale conflicten, in meer dan een land na den wapenstilstand uitgebroken, droegen er

toe bij om de ellende nog grooter te maken. En de wijze, waarop men te Versailles het vredestractaat redigeerde, was weinig geschikt om een spoedige restauratie van het Europeesche economische leven te bevorderen.

Al komt er nu straks ook in de verhouding tusschen de oorlogvoerende Staten een verandering ten goede, al gelukt het ook spoedig aan Engeland, om het Frankrijk van Poincaré van ongelijk te overtuigen, dan nog zal men in een reeks van jaren niet de gevolgen van den oorlog kunnen overwinnen. In geen tien jaren van harden, toegewijden arbeid en van groote spaarzaamheid kan worden herwonnen, wat sedert 1914 verloren ging. Stellig is, al heeft onze moderne maatschappij een groot restauratievermogen, daarvoor een veel langere periode noodig. En dan moet nog worden voldaan aan allerlei voorwaarden, waarvan het nog onzeker is, of zij wel door allen aangevaard worden.

Nu versta men mij wel. Ik zeg niet, dat in alle landen, ook in ons land, de malaise zich in scherpen vorm vele jaren lang zal doen gevoelen. De toestand was en is ten onzent in menig opzicht gunstiger dan elders. Wij hebben veel bij anderen voor. Maar in de meeste staten, die aan den oorlog hebben deelgenomen, zal het levenspeil van millioenen gedurende een reeks van jaren lager blijven dan het voorheen was. En het is te vreezen, dat ook wij daarvan de gevolgen zullen ondervinden. In steeds mindere mate, wanneer het ons gelukt om nieuwe banen voor onze industrie en onzen landbouw te ontsluiten, om voor onzen export nieuwe afzetgebieden te vinden. In meerdere mate, wanneer dit, door allerlei omstandigheden, onmogelijk zou blijken te zijn.

Hoe maken wij nu voor onze bedrijven de omstandigheden zoo gunstig mogelijk? Op tal van factoren, die voor de economische restauratie van Europa van beteekenis zijn, kunnen wij, burgers van een klein land, weinig directen invloed uitoefenen. Men denke o.m. aan het Russische probleem, aan de regeling der schadeloosstellingen, aan de oorlogsschulden, aan de verkwesting, waartoe het Fransche militarisme leidt. Wij kunnen op internationale conferenties onze stem doen hooren, maar ten slotte ligt de beslissing niet in onze handen.

Wel kunnen wij met inspanning van alle krachten ons *eigen* bedrijfsleven zóó organiseeren, op zulk een peil brengen, dat wij „concurrerzfähig” zijn. Wel kunnen wij ernstig pogen, om de verhouding tusschen ondernemers (bedrijfsleiders) en arbeiders zóó te regelen, dat niet telkens weer allerlei conflict het bedrijfsleven en daarmede ook onze nationale welvaart schaadt. Het is vooral over deze quaestie, waarvan wel niemand de beteekenis voor onze economische positie zal ontkennen, dat ik enkele opmerkingen wensch te maken.

Wel zeer eenzijdig wordt in de laatste tijden op loonsverlaging en verlenging van den werktijd aangedrongen. Nu erken ik gaarne, dat in een groot aantal gevallen verlaging van de productiekosten noodzakelijk is. Ook ik zie daarin heel dikwijls een der voorwaarden voor industrieele herleving, voor geleidelijke vermindering dus van de werkloosheid. Ik zou niet gaarne de stelling van Mej. Mr. v. Dorp voor mijne rekening nemen, dat er werk genoeg zou zijn voor alle arbeiders in Nederland, indien zij zich maar tegen een sterk verlaagd loon wilden aanbieden. Naar mijne overtuiging zou de praktijk wel leeren, dat deze theorie onjuist is. Een groote daling van het welvaartspeil der Nederlandsche arbeiders zou ook voor het Nederlandsche bedrijfsleven zeer bedenkelijke gevolgen hebben!

Maar ik erken in een aantal gevallen de noodzakelijkheid van verlaging der productiekosten. Er is thans te weinig „vraag”. Maar daaruit mag niet de conclusie worden getrokken, dat er „overproductie” is, zoodat reeds uit dien hoofde elke gedachte bijv. aan een tijdelijke verlenging van den werktijd een belache-

lijke dwaasheid zou zijn. Zóó wordt het wel eens in arbeiderskringen voorgesteld, maar deze voorstelling is onjuist. Er is geen voldoende vraag bij de *tegenwoordige prijzen*. Maar er is wel groote behoefte. Althans aan andere dan weeldeproducten. En in verband met heel den wereldtoestand zullen wij tegen lagere prijzen moeten aanbieden. Daartoe noopt niet alleen de concurrentie van de landen met gedeprecieerde valuta, waarvan men de beteekenis voor de naaste toekomst m.i. niet moet overschatten, maar daartoe noopt ook de verlaagde levensstandaard reeds op zichzelf.

Nog iets anders geef ik toe. Er is voor de Nederlandsche arbeiders een verlaging van de loonen denkbaar, waarbij de levensstandaard niet daalt, vergeleken bij den tijd, toen het hoogere loonbedrag werd vastgesteld (in 1920 bijvoorbeeld). De prijsdaling kan de daling der geldloonen neutraliseeren.

Maar zij men hier met zijn conclusies voorzichtig! Met statistieken kan men hier nu eens niet alles bewijzen. Er is prijsdaling. Maar in een groot aantal gevallen wordt die prijsdaling weer geneutraliseerd door de huurstijging. Door een grotere huurstijging dan in de Amsterdamsche budgetstatistiek tot uitdrukking komt. Zoolang de prijzen zóó weinig dalen, schijnt mij *alleen op grond daarvan* een loonsverlaging zeker niet gemotiveerd.

Voor al echter moet hier met het volgende worden gerekend. Het is een niet te loochenen feit, dat de levensstandaard der arbeiders-in-doorsnee, zij moge vergelijkenderwijs hier hoger zijn dan in menig ander land, nog altijd vrij laag is. Maakt men een uitzondering voor enkele groepen van stedelijke bouwvakarbeiders, voor gezinnen, die mede door den arbeid van inwonende kinderen *tijdelijk* in goede conditie verkeerden, dan kan voor het overige zeker niet gezegd, dat het levenspeil hoog is. Integendeel! Er blijven nog zooveel onvervulde, maar toch op zichzelf volstrekt niet onredelijke, behoeften. Ik bedoel hiermede geen verwijt aan wie ook. Ik acht de „verdeling” in onze maatschappij zeker niet ideaal. Maar ik weet ook, dat zelfs bij de meest ideale verdeling de maatschappelijke rijkdom het niet mogelijk maakt, om aan allen een hoog levenspeil te verzekeren.

Slechts een *feit* wilde ik constateeren. De levensstandaard der massa is betrekkelijk laag. Bij allerlei eventualiteit komen de arbeiders onmiddellijk in moeilijkheden.

Met dat *feit* moet gerekend.

Ook vergete men niet, dat velen in den oorlogstijd achterop zijn geraakt. Wie geen vreemdeling is in de gezinnen van goede, degelijke arbeiders, die geen cent uitgeven voor drank of bioscoop, weet hoe er vaak *geleden* is in de jaren, toen de prijsstijging nog niet door de loonsverhoging ten volle werd gecompenseerd. En wie bij een arbeidersinkomen eenmaal achterop raakt, kan, ook al stijgen de loonen vrij aanzienlijk, niet in korten tijd de schade weer inhalen.

Maar vooral wees ik op het feit van den betrekkelijk lagen levensstandaard, op de vele onvervulde behoeften, om te doen gevoelen, dat het beroep op de prijsverlaging ten einde een loonsvermindering te rechtvaardigen, menigmaal op de arbeiders een vreemden indruk maakt. Het is mij zelfs herhaaldelijk overkomen, dat men mij vroeg, of ik wel geloofde aan de juistheid van de bekende Amsterdamsche budgetstatistiek. Men bemerkte weinig of niets van die prijsverlaging. Men had het loon nog evenzeer hard noodig, om rond te komen.

Heel verklaarbaar!

Dalen de prijzen en blijven de geldloonen intact, dan zet zich, schier onmerkbaar, de behoeftenbevrediging uit. Heel weinig maar. Wat beteekenen een of twee gulden per week meer uitgaven voor een arbeidersgezin met vijf à zes personen. En toch bedraagt het voordeel van de prijsverlaging, na aftrek van de huurstijging, in een aantal gevallen niet meer. Soms zelfs nog minder. Vandaar, dat velen geheel te goe-

der trouw zeggen: wij merken er niets van, dat de budgetstatistiek een verlaging van ruim 12 pCt. aanwijst. Velen kunnen hier ook geen zuivere rekening maken, omdat de omstandigheden in hun gezin, bijv. door de geboorte van een kind, veranderden.

Men zal dan ook steeds, gezien de onvervulde behoeften der arbeiders, bij een loonsverlaging voor bijzondere moeilijkheden staan. Zelfs al dalen de prijzen nog sterker. Wie bij het spreken en schrijven over deze dingen geen rekening houdt met dien factor der onvervulde behoeften, wie hier niet met voorzichtigheid zijn uitdrukkingen kiest, doet meer kwaad dan goed. Menig betoog, dat in den laatsten tijd werd geleverd, mocht op vrij goede economische argumenten steunen, het was *psychologisch onjuist* en had een niet gewenschte uitwerking.

Verlaging der productiekosten! Hoe daartoe te komen? Ik geef natuurlijk onmiddellijk toe, dat het antwoord niet eenvoudig kan luiden: door vermindering van de ondernemerswinsten! Het schermen met hoge dividenden, met aanzienlijke inkomens van fabrikanten, zegt hier meestal heel weinig. Zelfs niet, al laat men buiten beschouwing de quaestie der kapitaalvorming — waarvan de noodzakelijkheid overigens door ieder wordt erkend —, en al houdt men geen rekening met het feit, dat een niet onbelangrijk deel van deze winsten en groote inkomens weer aan „de gemeenschap” ten goede komt in den vorm van de opbrengst der belastingen. In een aantal gevallen tegenwoordigt de eigenlijke winst, ook al bedraagt zij in een groote fabriek in totaal een vrij aanzienlijk bedrag, toch slechts een klein percentage van den verkoopprijs per eenheid. Verlaging van deze winst, vermindering van de inkomens der bedrijfsleiders, hoezeer in een aantal gevallen onvermijdelijk en noodzakelijk, zal meestal niet kunnen leiden tot een veel goedkoop aanbod.

Maar het is m.i. eveneens onjuist, om zonder meer te zeggen: de verlaging der productiekosten moet alleen komen door vermindering van de loonen of door verlenging van den arbeidstijd. Waarbij men dan gewoonlijk ook met den invloed daarvan op de prestatie, op de „Arbeitsfreudigkeit” geen rekening houdt.

Er zijn ook nog andere middelen! Ik denk hier aan technische verbeteringen, aan een meer economische inrichting van het bedrijf, aan het tegengaan van alle verspilling, aan doeltreffender arbeidsmethoden, aan een vereenvoudigde, minder kostbare regeling van den afzet. Wat dit laatste betreft: herhaaldelijk moet de fabrikant den groothandelaar, grossier of winkelier leveren tegen lage prijzen, terwijl toch de verkoop van het artikel gedrukt wordt door de tamelijk hoge prijzen, welke de consument moet betalen.

Hiermede zeg ik niet, dat al deze middelen overal toegepast kunnen worden. Ik zeg alleen, dat er in deze richting stellig nog wel een en ander valt te bereiken. En het is te bejammern, dat men door het voortdurend spreken over verslechtering van de arbeidsvoorwaarden aan deze, metterdaad minder gemakkelijk toe te passen, middelen betrekkelijk zoo weinig aandacht schenkt.

Maar ik geef weer toe, dat men in een aantal gevallen de verlaging der productiekosten mede moet verkrijgen door vermindering van de geldloonen.

Nu veroorloof ik mij evenwel een vraag aan de leiders der productie, aan de schrijvers over dit onderwerp in de groote pers. Hoe zoudt gij het opnemen, indien uw inkomens nauwelijks ruimte liet voor een eenvoudig levensbestaan en men wilde dat nog met eenige procenten verminderen? Zou het u dan onverschillig zijn, of en op welke wijze men u de overtuiging bijbracht, dat het niet anders kan? Zoudt gij in de gewenschte stemming verkeeren, indien men de vermindering van uw inkomens vrijwel decreeteerde, zonder u behoorlijke inlichtingen te verschaffen? Zoudt gij het langs u heen laten gaan, wanneer onder die omstandigheden anderen, die op royaler voet kun-

nen leven, zich stekelige opmerkingen aan uw adres veroorloofden over het feit, dat gij u wel eens een minder noodzakelijke uitgave hebt gepermitteerd?

Het ware ook in dezen tijd wel zeer in het belang van den socialen vrede, indien men meer handelde overeenkomstig de Evangelische vermaning: „En gelijk gij wilt, dat de menschen u doen zullen, doet gij hun ook desgelijks.”

Meer dan ooit moet op *georganiseerd overleg* tusschen werkgevers en arbeiders worden aangedrongen.

Maar ik zeg dit niet alleen met het oog op de moeilijkheden, waarin het bedrijfsleven zich thans bevindt. Ik zou het ook zeggen, indien wij verkeerden in een periode van hoog-conjunctuur. De positie, waarin de arbeidersklasse in onze moderne maatschappij is gekomen, is van dien aard, dat zij geen genoeg kan en mag nemen met een toestand, waarbij er van erkenning en overleg weinig of geen sprake is. De drang naar „medezeggenschap” is verklaarbaar niet alleen, maar zelfs toe te juichen.

Medezeggenschap!

Maar hoe?

C. SMEENK.

HANDELSPOLITIEK EN VERBRUIKERS-BELANG.

De malaise, waaronder ook Nederland gebukt gaat, doet den roep om tijdelijke beschermende maatregelen onder onze groepen van producenten steeds sterker worden. Zoowel van ondernemers- als van arbeiderszijde is een stijgende drang naar tijdelijke bescherming onmiskenbaar. Het door fabrikanten-organisaties opgerichte „Comité van Verweer tegen abnormale valutaconcurrentie”¹⁾ omvat ijzergieterijen, kopergieterijen, instrumentfabrieken, metaalindustrieelen, fabrikanten op electro-technisch gebied, boekdrukkersbedrijven, boekbinderijen, textielabrikanten, fabrikanten van wollen stoffen, confectie-fabrieken, leerfabrikanten, meubelfabrikanten, zoutziederijen, papierenzakkenfabrikanten, smeden, klompenmakers, borstel-, stofferen schuierfabrikanten, — en het breidt zich staag uit; daarnaast hebben zich de Christelijke Werkgeversvereniging en de Algemeene R. K. Werkgeversvereniging vóór tijdelijke bescherming door invoerbelemmering uitgesproken. Wat de arbeiderszijde betreft, moet vooreerst gewezen worden op het R. K. Vakbureau, dat in een vergadering van de Hoofdbesturen der aangesloten organisaties op 31 October l.l. als zijn meening te kennen gaf, „dat de Regeering door een wet moet worden gemachtigd alle maatregelen te treffen, waardoor tijdelijk aan verschillende bedrijven steun worde verleend”; daarnaast is zeker merkwaardig het artikel van Henri Polak in „Het Volk” van 21 December l.l., terwijl niet minder sprekend is het verslag in „De Vakbeweging” van Aug.-Sept. 1921 over een vergadering van hoofdbestuurders van bij het N.V.V. aangesloten organisaties, waar Wibaut het vraagstuk van de bescherming der industrie behandelde en bijna alle debaters verklaarden het met den inleider niet eens te zijn.

Wij zouden niet gaarne zeggen, dat deze groeiende beweging onder de producenten het ontbranden betee-kent van den ouden strijd tusschen vrijhandel en protectie. De omstandigheden waaronder en de vorm waarin de huidige strijd tusschen vóór- en tegenstanders gevoerd wordt, zijn van dusdanig bijzonderen aard, dat hier allerminst zonder meer een parallel met vroegere vrijhandels- en protectionistische bewegingen kan worden getrokken. De huidige crisis levert een dusdanig geheel bijzonder aspect, dat eenige vergelijking slechts met de grootste voorzichtigheid mag worden gemaakt.

¹⁾ Ter voorkoming van eenig misverstand zij uitdrukkelijk opgemerkt, dat dit Comité niet ijvert voor bescherming van de takken van nijverheid, die in het Comité vertegenwoordigd zijn, maar dat het zich alleen ten doel stelt (en alleen ten doel kan stellen) het openen van de *mogelijkheid* van tijdelijke invoerbelemmerende maatregelen tegen de abnormale valutaconcurrentie.

Het doet daarom eenigszins vreemd aan, door de tegenstanders van tijdelijke invoerbelemmerende maatregelen op het oogenblik alom als een axioma te hooren verkondigen, dat door dergelijk ingrijpen het belang van den consument wordt geschaad, en wel omdat daardoor de goederen voor den consument duurder worden. Wibaut zegt het in „Het Volk” van 16 December l.l.: „beschermende rechten, onder welken naam en onder welk voorkomen ook, (hebben) noodzakelijk de werking den prijs van het levensonderhoud te verhoogen”. Wij meenen het ook te lezen in het artikel van Prof. Bruins in het nummer van dit orgaan van 28 December l.l., waar hij het heeft over de belangen, waarom het bij beschermende maatregelen gaat en de beteekenis, welke aan deze belangen „in het geheel van onze Nederlandsche economische samenleving, getroffen als deze zou worden in haar consumentenbelang, moet worden toegekend”. Ook Stork verklaart in zijn prae-advies voor het laatste internationale vrijhandelscongres, dat het heffen van invoerrechten „geen andere strekking kan hebben dan de bedoelde producten duurder te maken”.

Het is echter een vraag, of inderdaad onder de huidige verhoudingen tijdelijke beschermende maatregelen prijsverhoogend moeten werken. En daarnaast staat nog een andere vraag, of — wanneer een prijsverhoogende werking moet worden aangenomen — dit inhoudt het schaden van het consumentenbelang, daaronder verstaan het belang van de gezamenlijke laatste verbruikers.

Op de eerste vraag antwoordt Mr. Smislaert in het Tijdschrift van den Nederlandschen Werkloosheidsraad van September 1921 bevestigend, en . . . hij argumenteert het.

„Het te bestrijden euvel is, dat het vreemde goed hier te goedkoop (d.i. uit een oogpunt van Nederlandsche mededinging) wordt aangeboden; het aan te wenden middel is: dat dit vreemde goed duurder hier te lande zal zijn. De onderstelling is, dat de invoerrechtenheffing dit effect zal hebben. Nam b.v. de buitenlandsche fabrikant of de importeur dit recht voor zijn rekening (wellicht daarvoor dan met geringere winst genoegen nemend) en bleef dus, trots dit invoerrecht, de prijs van het goed even laag als voorheen, dan zou dit beduiden, dat het middel als middel faalde. Mij dunkt: hierover is verschil van gevoelen uitgesloten te achten. Men verwacht, men gelooft, men rekent erop, dat door en wegens het invoerrecht het vreemde fabrikaat hier te lande item zooveel duurder aangeboden (of wellicht niet meer aangeboden) zal worden.

..... Voorzover langs dezen weg arbeidsgelegenheid wordt verruimd, zijn het de verbruikers der hier bedoelde goederen, die de premie van dezen maatregel betalen, immers in den hooger prijs dier goederen.”

Inderdaad zal een ieder het er wel over eens zijn, dat beschermende maatregelen — willen zij als zoodanig werken — de buitenlandsche goederen hier duurder in het land moeten doen komen. Wil dat echter zeggen, dat daarom ook het beschermde product duurder zal worden voor den consument? Tusschen het-komen-van-het-goed-in-het-land en het-komen-van-het-goed-in-het-huis van den verbruiker ligt nog een heele afstand, en de bewering, dat het artikel onderweg heel wat duurder wordt, mist — wanneer men, zij het dan ook zeer voorzichtig en bedachtzaam, de bewegingen van groot- en kleinhandelsprijzen vergelijkt — zeker niet allen grond.

De bedoeling van de voorstanders van tijdelijke beschermende maatregelen is, dat het buitenlandsche „valuta-product” tegen hooger prijs dan thans in het land komt. In vele gevallen zal het verschil tusschen Nederlandschen en Duitschen fabrieksprijs niet groot zijn. De export-politiek van Duitschland is er immers op gericht, om voor den hoogst mogelijken prijs het product op onze markt af te zetten. In „De Nederlandsche Nijverheid” van 10 Februari 1921 wordt het Leitmotiv der Deutsche uitvoer-politiek weergegeven door de woorden van den „Reichskommissar für Aus- und Einfuhr”, dat „Deutsche Waren, die unter Aufwendung von Papier-mark in Deutsch-

land beschafft worden sind, mit dem Augenblick wo sie die Grenze überschreiten Goldwerte darstellen”; en ter illustratie wordt daar tevens weergegeven het algemeene voorschrift der Aussenhandelsstelle voor papier: „Bei der Preisstellung ist von dem Grundsatz auszugehen, das die Ausführpreise den Marktpreisen des Bestimmungslandes anzunähern sind”.

Van een sterk-prijsdrukkende werking der buitenlandsche valuta-concurrentie voor den consument is daarom kwalijk te spreken. Het grootste deel van het verschil tusschen den prijs, dien de binnenlandsche producent moet vragen en dien voor welken de Duitse fabrikant het zou kunnen geven, komt ten goede aan het buitenland, dat zich zooveel mogelijk richt naar onze binnenlandschen kostprijs, die dan nog door het heerschende gebrek aan werk uiteraard na-deelig wordt beïnvloed! Voorts komt van het verschil tusschen den prijs, dien de Nederlandsche industrieel, rekening houdend met zijn geringen omzet, moet vragen, en dien, welken de Duitser zich inderdaad bedingt, meer of minder ten goede aan alle tusschenschakels tusschen fabrikant en verbruiker, en eerst wat er dan nog overblijft — als er iets overblijft — is voor dezen laatste.

Daar komt nog iets bij. De Deutsche uitvoer-politiek beoogt immers niet alleen de hoogste prijzen te bedingen, die nog verenigbaar zijn met de aantrekkelijkheid van het koopen van Deutsche artikelen, zij heeft daarnaast klaarblijkelijk als doel een geleidelijke verovering van onze binnenlandsche markten. Dat opent voor den consument geen vroolijk perspectief voor de toekomst. In de Maasbode van 29 December l.l. stelde Mr. Kortenhorst klaar en bondig deze vraag: „denkt men nu werkelijk — Duitschlands industriele taktiek van vóór den oorlog kennend — dat menschen als Stinnes en Rathenau de beleefde sentimentaliteit zullen hebben, om ons land — zoodra b.v. de Nederlandsche constructiefabrieken verdwenen zijn — van goedkope bruggen te blijven voorzien?” Tegenover een dergelijke reële vraag, gesteld onder de huidige economische omstandigheden, is moeilijk aan te voeren een bemoedigende theoretische wet van voortbrengingskosten, die op den duur Stinnes en Rathenau misschien tot het leveren van goedkope bruggen zal dwingen!

Na het bovenstaande moge uitdrukkelijk gezegd worden, dat voor ons niet vaststaat, dat tijdelijke beschermende maatregelen nergens een remmende kracht op prijsdalende bewegingen zullen uitoefenen. Wel echter gelooven wij, dat die remmende kracht over het algemeen niet van veel beteekenis zal zijn, omdat de valuta-concurrentie geen sterk prijsdrukkende werking uitoefent.

Aangenomen echter, dat tijdelijke bescherming een rem zal zetten op de prijsdaling, of sterker: verondersteld, dat tijdelijke bescherming prijsverhoging met zich brengt, dan blijft de vraag over, of dit inderdaad beteekent het schaden van het consumentenbelang.

Het zij ons vergund, hier nogmaals uit het straks aangeduide prae-advies van Mr. Smislaert te citeeren. Op de vraag, wat het beduidt, dat de verbruikers van de in een beschermd vak voortgebrachte goederen daarvoor hooger prijzen besteden dan zij anders zouden behoeven te betalen, antwoordt hij:

„De verbruiker betaalt boven f_x (den normalen b.v. Duitschen prijs) f_y (wegens invoerrecht en als premie voor arbeidsgelegenheidsverruiming); zonder dit invoerrecht, deze premie zou hij voor die f_y iets anders koopen, waarvan hij thans moet afzien. Zijn koopkracht daalt recht evenredig met de stijging van den prijs. Die daling van zijn koopkracht beteekent geringere afzet op alle markten, waarop hij anders de f_y zou hebben besteed; die geringere afzet beteekent: *vermindering van arbeidsgelegenheid in de bedrijven, welke deze andere goederen voortbrengen*. . . . Dit middel vermeerdert niet, maar verschuift den afzet en vermeerdert dus niet in het algemeen de te geringe arbeidsgelegenheid, maar verschuift dit telcort.”

Dit betoog is tweeledig. Op de eerste plaats behelst

't het oude in- en uitvoerargument, dat ook door Stork in zijn genoemd praeadvies is aangevoerd, waarbij deze zich ontslagen rekende van het „vele malen op voortreffelijke wijze gegeven bewijs van deze stelling”. Op de tweede plaats voert het aan, dat de koopkracht door de (voor een oogenblik ook door ons *veronderstelde*) prijs-verhoogende werking van bescherming vermindert en dat dit een vermindering van arbeidsgelegenheid beteekent, in het algemeen evenredig aan de door de bescherming geschapen verruiming van werkgelegenheid in het beschermde vak.

Deze argumenten moeten we uiteraard bezien vanuit de huidige economische verhoudingen en omstandigheden, en als argumenten tegen den huidige roep naar tijdelijke invoerbelemmerende maatregelen voor noodlijdende — want door de abnormale buitenlandse concurrentie getroffen — industrieën. Het gaat hier niet om jonge, nog weinig beteekenende takken van nijverheid, die door protectie tot bloei moeten worden gebracht, het gaat om gevestigde industrieën, die in normale omstandigheden bewezen hebben tegen het buitenland op te kunnen, maar die thans ten gronde dreigen te gaan, waardoor de bestaansmogelijkheid van al degenen, die er werk in hadden, ernstig wordt bedreigd. Het gaat hier tevens om tijdelijke hulp tegen landen, waarmee industrieel verkeer tijdelijk niet mogelijk is, omdat wij onze industriele producten daarheen niet tegen aannemelijke prijzen kunnen aanbieden. Het gaat ten slotte tegen een land, dat een geweldig exportoverschot moet hebben, om in eenige mate aan de voorwaarden van het Verdrag van Versailles te kunnen voldoen.

Wanneer tengevolge van de bescherming *f_x* aan den Nederlandschen arbeider wordt gegeven inplaats van aan den Duitschen, waardoor dan — in den gedachtengang van hen, die het in- en uitvoerargument hanteeren — de Duitscher voor *f_x* minder aan Nederlandsche goederen en diensten zal vragen, dan is het niet te begrijpen, waarom de hoeveelheid daardoor vernietigde arbeidsgelegenheid *gelijk* zou moeten zijn aan de hoeveelheid geschapen arbeidsgelegenheid. Maar in de huidige omstandigheden, waarin het industriele verkeer naar Duitschland lam geslagen is, en waarin „de handel” met Duitschland niet het karakter draagt van zuiver wederzijdsche levering van goederen en diensten, liggen redenen om aan te nemen, dat de hoeveelheid vernietigde arbeidsgelegenheid *veel kleiner* is dan die, welke door de bescherming wordt verschaft. Daarenboven is het toch zeker een belang van de geheele Nederlandsche gemeenschap, dat in dezen crisis-tijd niet in-zich-gezonde industrieën worden vernietigd, waardoor voor de toekomst het weinig aantlokkelijke vooruitzicht zou komen openliggen, „een volk van kruikers” geworden te zijn.

Ook wat het tweede argument van Mr. Smissaert betreft, geldt het bezwaar dat er niet naar wordt gevraagd, voor hoeveel arbeiders er werkgelegenheid zit in het produceeren van de goederen, waaraan de *f_y* werden besteed. Stilzwijgend wordt aangenomen, dat in het algemeen de geringere afzet op alle markten, waarop de *f_y* anders besteed zouden zijn, *evenveel* vermindering van werkgelegenheid met zich brengt als er vermeerdering van werkgelegenheid is door de bescherming. Afzet en werkgelegenheid op de eene markt verhouden zich echter absoluut niet in dezelfde rede als afzet en werkgelegenheid op andere markten, en uit het betoog van Mr. Smissaert is daarom op zichzelf geen enkele conclusie betreffende de hoeveelheid werkgelegenheid te trekken. Er ligt echter in dit betoog bovendien een onjuistheid; de koopkracht van „den verbruiker” daalt niet recht evenredig met de stijging van den prijs. Immers de koopkracht van die verbruikers, die eerst werkloos waren, maar door de bescherming werkgelegenheid hebben gekregen, *stijgt*. Die stijgende koopkracht beteekent weer grooteren afzet, waar anderzijds de afzet verminderde.

Door de bescherming wordt aan de consumptie een zekere richting gegeven: men is er nu van verzekerd,

dat de *f_y* besteed worden aan producten van Nederlandsche arbeiders. Zonder bescherming weet men niet, waar en hoe de *f_y* worden uitgegeven; thans weet men, dat ze ten minste éénmaal dienst doen om den Nederlandschen arbeider werk te verschaffen. Door de bescherming zullen er minder valuta-koopjes worden gedaan, waarmee de kans op verruiming van de totale werkgelegenheid stijgt, omdat de invoer van Duitsche goederen (inplaats van directe Nederlandsche consumptie) in de huidige omstandigheden vermindering van arbeidsgelegenheid ten onzent beteekent. Deze kans op verruiming van werkgelegenheid zou echter teniet kunnen worden gedaan, wanneer door de bescherming de prijzen zouden stijgen en daarmee de koopkracht der verbruikers dalen. De vernietiging van werkgelegenheid, die in theorie niet uitgesloten is, zal onder de huidige omstandigheden echter steeds belangrijk kleiner zijn dan de door de bescherming geschapen arbeidsgelegenheid, omdat naast de eventuele daling van de koopkracht van een deel der verbruikers een sterke stijging van een andere groep der consumenten (n.l. de oorspronkelijk werklozen) staat.

De (veronderstelde) prijsverhoogende werking van bescherming tegen de huidige abnormale concurrentie, houdt een verschuiving in koopkracht van de gezamenlijke verbruikers in. Het komt ons voor, dat onder de huidige omstandigheden deze verschuiving niet misplaatst is.

Een zeker verband — zij het dan lang geen nauwlijstend verband — tusschen de beloning van verschillende soorten arbeid heeft steeds bestaan. Daarnaast is in de latere jaren meer en meer een, ook uit economisch oogpunt zeer toe te juichen, bewust streven naar normaliseering op te merken. Nu wordt door de crisis de eene groep arbeiders veel en veel zwaarder getroffen dan de andere; de eene groep kan aan den arbeid blijven, terwijl de andere werkloos wordt; de eene groep blijft, zeg *f* 36,— per week verdienen, terwijl de andere een uitkeering van *f* 18,— krijgt. Gaat het nu aan, dat de werklooze zijn mede-arbeider duur moet betalen voor zijn diensten, terwijl die mede-arbeider de even dure diensten van den werklooze versmaadt en zich de desbetreffende producten aanschafft in het buitenland tegen een prijs, waartegen de werklooze hier te lande niet in het leven zou kunnen blijven? Heeft hij het *recht*, om den werklooze een nooduitkeering toe te stoppen en voor eenzelfde bedrag zelf geen praestaties te willen leveren? Tot de oorzaken van de bestaande verschillen tusschen den Nederlandschen en den Duitschen kostprijs — vooralsnog alleen te overbruggen wanneer de werklooze zijn arbeidskracht zou willen geven tegen een hongerloon — behoort mede het feit, dat zij, die hier te lande arbeid hebben („arbeid” genomen in den ruimsten zin), zich hun diensten laten betalen, zooals zij dat doen. Hier is maar tweeerlei, voor de gezamenlijke verbruikers billijke oplossing mogelijk: of wel een tijdelijke, verstandig toegepaste, bescherming van de tijdelijk noodlijdende industrieën, ook al gaat eventueel een verschuiving van de koopkracht als gevolg van prijsverhoging daarmee gepaard, of wel beginnen met zijn levensomstandigheden te wijzigen naar Duitschen trant. Nu geven wij toe, en zijn het er volkomen mee eens, dat Nederland een te hoogen levensstandaard voert. Maar daarom willen en kunnen we toch nog niet eischen, dat ons volk afbuittelt, naar den levensstandaard onzer Duitsche naburen. Er zal trouwens niemand zijn, die zich zonder meer zoo'n eind naar beneden gooit, — ook niet onder hen, die toch daarvan alleen het heil verwachten. Wie den eersten weg van de verzachtende tijdelijke bescherming voorbijgaat, en de oplossing van de crisis tegemoet wil ijlen, snoere zich den buikriem zoo dicht aan, dat hij naar adem snakt. Maar van onze volksgemeenschap mag hij niet eischen, dat zij, in haar moeilijken gang maar het einde der crisis-ellende, onderweg neervalt.

Aan de oplossing van de crisis zal ook het Neder-

landsche volk. zijn offer moeten bijdragen. Maar dat eischt levenskracht, en ieder leven, — ook het economisch leven van een volk — is beperkt. Daarom is er, in het belang van de gemeenschap, vóór alles zorg voor te dragen, dat de crisis, door te groote schokken, ons deze levenskracht niet ontnemt, maar dat we juist door een verzachting onzer crisis-ellende haar zoo ongerept mogelijk behouden.

Mr. C. P. M. ROMME.

GOUD IN ZWITSERLAND.

In de laatste dagen van 1921 is plotseling in Zwitserland weder goudgeld in het dagelijksch verkeer te voorschijn gekomen, en wel, naar al spoedig bleek, tot niet onaanzienlijke bedragen. Het feit zelf en de begeleidende omstandigheden zijn merkwaardig genoeg om er een oogenblik bij stil te staan.

De verklaring is zeer eenvoudig. Reeds weken lang staat de Zwitsersche franc vrijwel op goudhoogte. De dollarkoers schommelt om en bij de pariteit. Een klein disagio was voldoende om het internationale goud in beweging te zetten. Daarbij komt de veranderde positie op de goudmarkt. Werde deze in de laatste jaren vóór den oorlog beheerscht door het bij vrijwel alle centrale banken op het vasteland bestaande streven tot voortdurende vergrooing van hare goudreserve, thans is de toestand geheel anders. Een dergelijke vraag naar goud bestaat nergens. De oude vrije goudmarkt te Londen is sedert eenigen tijd hersteld en de „Economist” brengt ons weder wekelijks een overzicht van het goudverkeer. Bij raadpleging blijkt, dat, gelijk te verwachten was, nog steeds vrijwel al het aangevoerde goud naar de Vereenigde Staten gaat. Alleen het Oosten — Britsch-Indië vooraan — neemt daarnaast nog geregeld zekere bedragen op. In de Vereenigde Staten ziet men dezen goudstroom echter met voortdurend stijgenden tegenzin. Zoolang de goudinvoer vrij blijft kan men zich er niet tegen verzetten. Allengs echter is bij de Federal Reserve Banks de dekking boven alle redelijke verhoudingen uitgestegen. Het dekkingspercentage van deposito's en biljetten tezamen gaat thans de 70 pCt. te boven. Rekent men met de werkelijke dekking der deposito's ad 35 pCt., dan is voor dekking der bankbiljetten zelfs ruim 100 pCt. aanwezig.

De toestand op de goudmarkt is dan ook zoo, dat, zoo spoedig hier in Europa uit den zondvloed van depreciatie en inflatie weder enkele eilandjes opduiken, deze er van verzekerd kunnen zijn, dat zij oogenblikkelijk het goud in massa zullen zien binnenstromen.

Behalve de toestand van de goudmarkt is er nog een factor, die de goudbewegingen in de hand moet werken. Een van de groote verschillen tusschen den toestand op internationaal-finantieel gebied vóór den oorlog en thans, is dit, dat het internationaal verkeer van banksaldi, dat voor den oorlog zoo enorme afmetingen had aangenomen, thans door de onzekerheid op het gebied der wisselkoersen, vrijwel geheel ontbreekt. Nog gevoeliger dan het goud, reageerde dit saldi-verkeer oogenblikkelijk op verschuivingen in renteniveau of wisselkoersen. Het had daardoor het goudverkeer vrijwel tot het tweede plan teruggebracht, gelijk omgekeerd zijn afwezigheid thans veel verklaart van de verschillen in uitwerking, die thans bij discontoverhoogingen vergeleken bij toen, zijn waar te nemen. Op het oogenblik echter ontbreekt dit verkeer, als gezegd, vrijwel geheel, zoodat ook uit dezen hoofde het goud geheel op den voorgrond komt.

Het is dan ook geen wonder, dat men in Zwitserland den toestand met eenige bezorgdheid aanziet. Als de meeste neutrale landen heeft Zwitserland zijn goudvoorraad gedurende den oorlog belangrijk zien toenemen. Van 171 miljoen francs is het bedrag tot 550 miljoen gestegen, een stijging, die zoowel in percentage als in bedrag per hoofd van bevolking, frappante gelijkenis vertoont met de ontwikkeling hier te lande. Gedurende het oorlogstijdperk en zoolang de dollar

zoo wilde schommelingen vertoonde, heeft de Zwitsersche Nationale Bank deze gestegen goudvoorraad terecht beschouwd als een zeer wenschelijke reserve. En ook nu zijn de toestanden in Europa nog allerminst van dien aard, dat een flinke reserve niet zeer gewenscht is. Volkomen laat het zich echter begrijpen, dat met dat al de Nationale Bank, wier biljetten thans ruimschoots — ongeveer 55—60 pCt. — gouddekking hebben, op het oogenblik weinig zin heeft haar goudvoorraad belangrijker verder te zien aanzwellen.

Vergeten moet hierbij niet worden, dat de Zwitsersche Bank in dit opzicht in een zwakker positie staat dan eventueel met de Nederlandsche Bank het geval zou zijn. Tegen invoer van baren goud kan de Centrale Bank zich nog eenigszins verweren doordat bij mogelijke weigering harerzijds, — daargelaten of dit verstandig zou zijn — de invoerende bank verplicht zou wezen eerst deze baren in landmunt te doen omzetten, wat kosten en renteverlies zou medebrengen. Het goudinvoerpunt zou hierdoor eenigszins worden verschoven. Door het lidmaatschap der Latijnsche muntunie, is echter het Fransche, Belgische en Italiaansche goud in Zwitserland wettig betaalmiddel, zoodat Zwitserland, anders dan Nederland, bloot kan staan aan goudinvoer in massa, direct in gangbare muntvorm. Gedurende den oorlog heeft Zwitserland op soortgelijke wijze aan een massa import van zilveren vijffranc stukken blootgestaan, wat geleid heeft tot een feitelijke verbreking van de Latijnsche muntunie wat het zilver betreft, en tot zeer langdurige onderhandelingen, die eerst kortgeleden tot een voor Zwitserland aannemelijk resultaat hebben geleid. Voor het op volle waarde circuleerende goud staat de zaak natuurlijk anders. Voor de wenschelijkheid in de toekomst opnieuw muntunies aan te gaan, pleit een en ander echter waarlijk niet!

In het licht van dit alles is wat zich in de laatste weken feitelijk in Zwitserland heeft afgespeeld, niet oneigenaardig. Ik moet hierbij afgaan op mijn zegsliden. In hoofdzaak echter zijn zij het eens.

Geen zekerheid bestaat al dadelijk over het bedrag dat ingevoerd is. Gesproken werd van enkele tientallen millioenen, zelfs het cijfer honderd millioen werd genoemd als het bedrag, dat in totaal deels reeds zou zijn ingevoerd, deels spoedig te verwachten zou zijn. Zijn deze cijfers juist, dan moet dit goud in hoofdzaak niet uit Londen zijn gekomen. Immers pas in de week, eindigend 18 Januari, wordt vandaar een expont van eenige beteekenis — ter waarde van ruim 3,5 millioen francs — naar Zwitserland gemeld. Hoe dit zij, een feit is, dat reeds vóór 1 Januari een niet onaanzienlijk bedrag is ingevoerd. De Zwitsersche banken zijn hiermede — het goud was in den vorm van baren ingevoerd — gegaan naar de Nationale Bank, die zich naar het schijnt op het standpunt heeft gesteld, dat zij bereid was het goud te aanvaarden, echter tegen inruiling van gouden munt, waardoor haar goudvoorraad niet zou toenemen. Een deel schijnt ook door de banken naar de Munt te zijn gebracht. De banken hebben hierop het ontvangen goudgeld, grootendeels oude Fransche en Belgische stukken, in omloop gebracht, althans getracht dit te doen. Immers het merkwaardige feit heeft zich voorgedaan, dat het publiek liever papier bleek te hebben, zoodat het goud terugvloede. Waar ook de banken, bij de houding van de Nationale Bank tegenover het goud, voor hun kas aan bankpapier de voorkeur geven, doet zich het merkwaardige feit voor, dat nu eindelijk de lang verbeide terugkeer van het goud in het feitelijk betalingsverkeer in ons werelddeel werkelijkheid geworden is, deze terugkeer allerminst is een joyeuze rentrée, doch meer gelijkt op den terugkeer van iemand, die erwaren moet, dat gedurende de jaren zijner afwezigheid zijn plaats is ingenomen door anderen, wier diensten boven al zijn vroegere glorie verkozen worden. Een feit, dat inderdaad te denken geeft!

B.

DE JONGSTE UITBREIDING DER
KONINKLIJKE-SHELL-GROEP.

I.

I. De overeenkomst met de Union Oil Co.
(of Delaware).

Nadat reeds verscheiden maanden geleden, n.l. in Maart en Juni, de eerste berichten in de pers waren verschenen betreffende een te verwachten fusie van de belangen in de Ver. Staten van de Koninklijke met die van de Union Oil Co. (of Delaware),¹⁾ werden zij in de laatste weken ten volle bevestigd. Inderdaad is door de aandeelhouders van de Union Oil Co. in de algemeene vergadering van den 17den November j.l. de samensmelting bekrachtigd.

Over de voorwaarden en de beteekenis van deze fusie hebben wel de Nederlandsche bladen eenige korte mededeelingen gepubliceerd, doch daaruit viel niet aanstonds op te maken, in hoe sterke mate door deze fusie de macht der groep van de Koninklijke is toegenomen. Het doel van de volgende mededeelingen is dan ook, daarop een iets duidelijker licht te laten vallen, zulks aan de hand der laatstbekende gegevens.

Allereerst zij het communiqué weergegeven, dat door het bestuur van de Union Oil Co. op den 2den November tot aandeelhouders werd gericht naar aandeeling van de ophanden fusie:

„De overeenkomsten worden gesloten tusschen de Union Oil Co. en de Anglo Saxon Petroleum Co. Ltd., welke laatste de belangen van de Koninklijke-Shell vertegenwoordigt, en hebben ten doel de Amerikaansche maatschappijen, die door laatstgenoemde worden gecontroleerd, samen te smelten met de voornaamste bezittingen van de Union Oil Co. (of Delaware), waaronder ook is begrepen het bezit aan aandelen der Union Oil Co. of California, dat ongeveer \$12.500.000 of 25 pCt. van het gezamenlijke geautoriseerde kapitaal belooft. (Opmerking: In werkelijkheid betreft het hier 25 pCt. van het uitgegeven, en niet, zoals gezegd, van het geautoriseerde kapitaal der maatschappij, want dit bedraagt \$100.000.000, waarvan de helft is uitgegeven). De bezittingen van de Koninklijke-Shell, die onder de fusie zijn begrepen, omvatten de

Shell Co. of California,

Roxana Petroleum Corp.,

Ozark Pipe Line Corp.

(en naar later verluide: de Matador Petroleum Co.).

Het plan der fusie heeft ten doel de oprichting eener maatschappij onder de wetten van den Staat Delaware met een kapitaal van 10 miljoen aandelen zonder nominale waarde, die uitgereikt zullen worden tegen de over te nemen bezittingen en fondsen. De Union Oil Co. (of Delaware) ontvangt 2.240.000 of 28 pCt. dezer aandelen en de Koninklijke-Shell 5.760.000 of 72 pCt. voor haren inbreng. (Opm.: Hieruit schijnt te volgen, dat voorloopig slechts een aantal van 8.000.000 dezer aandelen zullen worden uitgegeven).

Niet begrepen onder de fusie zijn de bezittingen der Union Oil Co. of Delaware in West-Virginia en Kentucky, alsmede 2 tankschepen elk groot 10.000 ton; ook niet hare liquide activa, bestaande uit contanten, staatsfondsen, voorraden aan pe-

¹⁾ Op grond van deze berichten had reeds op 22 September 1921 Senator King van Utah voorgesteld om een onderzoek te doen instellen door de Federal Trade Commission, „dat alle beschikbare inlichtingen moest geven aangaande de controle over en het eigendom van de Union Oil Co. (of Delaware), de Union Oil Co. of California en de Shell Co. of California, zoowel als betreffende hare bezittingen in Californië en aangaande de betrekkingen tusschen de Shell Co. en de Union Oil Co.; eveneens moest het nadere berichten uitbrengen omtrent den aanhangigen aankoop van terreinen in Californië door buitenlandsche maatschappijen.

troleum en materiaal, loopende vorderingen enz., te zamen ter waarde van \$ 2.082.000. Tegenover deze som staan de loopende verplichtingen, inclusief bankschulden en slotdividend te betalen in Januari 1922 op de aandelen Columbia Oil Producing Co., ter hoogte van \$ 5.250.000.

Voorts wordt aan de Union Oil de som van \$ 777.777 uitbetaald, bestemd tot dekking van hare verplichtingen tegenover banken, alsmede \$ 386.000, welk bedrag het saldo voorstelt harer loopende vorderingen ten opzichte van de loopende verbintenissen harer dochter-ondernemingen.”

Deze voorstellen werden, zooals vermeld, aangenomen in de op 17 November gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders.

II. De thans aaneengesloten ondernemingen.

A. De Union Oil Co. (of Delaware). Deze holding en exploitatie-maatschappij werd opgericht op 15 Augustus 1919. Haar nominaal kapitaal bedraagt 5.000.000 shares, waarvan uitgegeven 1.367.170 aandelen en wel op de volgende wijze:

- + 1.000.000 aand. in contanten om met de opbrengst te verwerven \$ 12.425.000 of 24,85 pCt. van het kapitaal der Union Oil Co. of California (volgens een andere mededeeling zou het bezit der Union Oil Co. of Delaware bedragen \$ 13.196.950 of circa 26 pCt.), en \$ 3.418.891 of 99 pCt. van de \$ 3.500.000 gewone aandelen der Columbia Oil Producing Co. en voorts om een werkkapitaal ten bedrage van \$ 9.830.471 te verschaffen.
- + 360.000 aand. werden uitgereikt tegen 300.000 aandelen der Commonwealth Petroleum Corp. in verhouding van 1½ aand. Union Oil Co. tegen 1 aand. Commonwealth;
- + 1.000 aand. voor diverse aandelen van bij laatstgenoemde onderneming aangesloten maatschappijen, die in bezit waren van verschillende houders.

1.367.170 aandelen, vertegenwoordigende volgens balans van 31 December 1920 een kapitaal van \$ 46.483.983.

De Union Oil Co. (of Delaware) vertegenwoordigt, zooals reeds uit bovenstaande gegevens blijkt, derhalve een voorname holding-, doch bovendien, zooals hare balans te kennen geeft, ook een zelf-exploiteerende maatschappij. Haar bezit aan aandelen van andere maatschappijen, zoowel dochter- als aangesloten ondernemingen, was op 31 December 1920 als volgt samengesteld:

1. Commonwealth Petroleum Corp. 300.000 aandelen zonder nominale waarde, waarvan de Union 299.079 verkreeg. De Commonwealth zelf is weder geïnteresseerd bij de volgende maatschappijen:
 - a) Western Union Oil Co., kapitaal \$ 999.900, geheel in bezit der Commonwealth;
 - b) United Western Consolidated Oil Co., \$ 3.489.600 in 697.920 aandelen van \$ 5, waarvan 678.656 in bezit der Commonwealth;
 - c) The Dunlop Oil Co., kapitaal \$ 200.000, geheel in bezit der Commonwealth.
2. Eddystone Oil Corp., kapitaal \$ 500.000 in 50.000 aandelen van \$ 10, geheel in bezit der Union Oil Co.
3. Columbia Oil Producing Co. Uitgegeven kapitaal \$ 3.418.891, waarvan \$ 3.415.636 in bezit der Union Oil Co.
 - a) Puente Oil Co., uitstaand kapitaal \$ 250.000, geheel in bezit der Columbia Oil.
4. Central Petroleum Co., uitstaand kapitaal \$ 900.000 (180.000 aand. van \$ 5), waarvan \$ 613.015 in bezit der Union Oil Co., terwijl deze gehouden

is nog \$ 6.000.000 preferente aandelen tot den parikoers over te nemen op 30 April 1923.

- a) *Wolverine Oil Co.*, \$ 1.423.175 (56.927 aand. van \$ 25), geheel in bezit der Central Petroleum;
- b) *Sagamore Oil & Gas Co.*, uitstaand kapitaal \$ 264.100, waarvan \$ 263.100 in handen der Central Petroleum;
- c) *The Wigwam Oil Co.*, uitstaand kapitaal \$ 120.000, waarvan \$ 118.117 in bezit der Central Petroleum.
5. *Union Oil Co. of California*. Uitstaand kapitaal \$ 50.000.000 in 500.000 aand. van \$ 100, waarvan \$ 13.086.900 in bezit der Union Oil Co. of Delaware (omtrent dit belang zullen hieronder nog nadere mededeelingen worden gedaan).
6. *National Exploration Co.* Uitstaand kapitaal \$ 3.000.000 in 600.000 aand. van \$ 5, waarvan \$ 800.000 in bezit der Union Oil Co. (of Delaware); op het restant kan de laatste tot 1 December 1921 een optierecht uitoefenen.
7. *Een stoomvaart-maatschappij* (naam ?), welke kapitaal \$ 2.000.000 beloopt moet, werd door de Union Oil Co. of Delaware in 1920 opgericht voor den bouw van tankstoomboten en het transport. Deze zou vier schepen bouwen, waarvan een tweetal met winst werd verkocht. Ook de beide andere zullen inmiddels wel voltooid zijn; de schepen zullen wel meer dan \$ 8.000.000 hebben gekost.

De Union Oil Co. (of Delaware) bezat direct of indirect *zonder de eigendommen der Union Oil Co. of California en de National Exploration Co. de volgende terreinen:*

	Productie per dag:	
	Oppervlakte	1920 1921
West-Virginia	28.011 acres,	257 barrels ?
Oklahoma	27.532 „	4.847 „ 8.064
Californië	18.401 „	4.635 „ 5.560
Texas	18.180 „	
Kansas	1.480 „	
Ohio	1.186 „	

en bovendien velden in Utah, Californië en Nieuw-Mexico.

De *National Exploration Co.* is, zooals uit den naam blijkt, een ontginnings-onderneming en had boringen verricht in Oklahoma, Kentucky, Nieuw-Mexico en Californië. Op deze terreinen worden tegenwoordig dagelijks ongeveer 1000 barrellen gewonnen. De *National Exploration Co.* ontvangt van de *Union Oil Co.* den noodigen financieelen steun.

Een overzicht van de financieele resultaten en de balans der *Union Oil Co. of Delaware* is waarschijnlijk niet zonder belang:

<i>Union Oil Co. (of Delaware).</i>		
<i>Financieele resultaten over het eerste halfjaar.</i>		
	1921	1920
Bruto ontvangsten	\$ 4.233.554	\$ 2.619.475
Onkosten enz.	„ 2.155.654	„ 1.791.112
Bedrijfswinst	\$ 2.077.900	\$ 828.363
Diverse baten	—	„ 814.579
Bruto-winst	\$ 2.077.900	\$ 1.642.942
Afschrijvingen enz.	„ 1.174.196	„ 405.564
Belastingen	„ 15.000	„ 50.000
Netto-winst	\$ 888.704	\$ 1.187.378

<i>Balans.</i>		
Activa:	30 Juni 1921	31 Dec. 1920
Terreinen, installaties, enz.	\$ 21.357.566	\$ 21.001.169
Deeln. in andere ondernemingen ..	„ 36.483.645	„ 33.601.257
Op rekening volgend jaar	„ 376.283	„ 15.772
Kasmiddelen enz.	„ 2.045.778	„ 2.061.644
Voorschotten en div. debiteuren ..	„ 781.902	„ 725.000
Te ontvangen op rekening voor 2 verkochte schepen	—	„ 3.875.000
Voorraden	„ 1.092.081	„ 1.219.406
Totaal	\$ 62.137.255	\$ 62.499.247

<i>Passiva:</i>		
Kapitaal	\$ 46.488.804	\$ 46.483.983
Obligatiën	„ 6.767.707	„ 7.254.780
Surplus	„ 323.363	„ 319.072
Diversen	„ 138.465	„ 148.240
Winst	„ 3.066.701	„ 2.178.406
Te betalen rekeningen	„ 1.014.853	„ 6.083.176
Crediteuren (banken enz.)	„ 4.337.361	„ 31.590
Totaal	\$ 62.137.255	\$ 62.499.247

B. De Union Oil Co. of California. Beschouwen wij thans nader de belangrijkste der bij de *Union Oil Co.* (of Delaware) aangesloten ondernemingen, de *Union Oil Co. of California*, die zelve weder een zeer groot petroleumconcern vertegenwoordigt. De maatschappij, welke hoofdkantoren zich bevinden te Oleum, Contra Costa County, Californië, en de zetel te Los Angeles, werd opgericht op 17 October 1890, ter vereeniging der belangen van de *Hardison & Stewart Oil Co.*, de *Sespe Oil Co.* en de *Torrey Canyon Oil Co.* Deze drie maatschappijen werden later geliquideerd en hun bezit aan aandelen der *Union Oil Co.*, dat zij verkregen hadden in ruil voor hunne bezittingen, werd verdeeld onder hunne aandeelhouders. De nieuwe onderneming is een holding- zoolw als exploitatie-maatschappij. Haar tegenwoordig kapitaal bedraagt \$ 100.000.000, waarvan de helft — in aandelen van \$ 100 — uitgegeven en volgestort. De laatste emissies hadden plaats gevonden als volgt:

Maart 1917: \$ 3.385.700 genomen door aandeelhouders,
? 1917: „ 2.032.200 waartegenover een zelfde bedrag aandelen der *Producers Transportation Co.* werd overgenomen, als 10 pCt. dividend in aandelen op het destijds uitstaande kapitaal van \$ 39.510.000,
? 1919: „ 3.658.200 tot den parikoers aan oude aandeelhouders uitgereikt.

In hetzelfde jaar vond de overname plaats door de *Union Oil Co. of Delaware* van den grooten post aandelen der *Union Oil Co. of California*. Tengevolge van kleinere emissies, waaromtrent geen bijzonderheden bekend zijn, bedroeg het kapitaal bij het einde van 1919 \$ 46.743.674 en op het einde van 1920 \$ 50.000.000.

Met betrekking tot de *deelnemingen* der maatschappij kan worden medegedeeld, dat zij geïnteresseerd was bij de volgende ondernemingen:

a. *door bezit van het geheele uitstaande kapitaal bij de laatste gegevens:*

1. *Union Transportation Co.*
2. *Mission Transportation & Refining Co.*
3. *Producers Transportation Co.*, kapitaal \$ 2.032.200
4. *Mission Transfer Co.* „ „ 2.500.000
5. *Santa Maria Oil & Gas Co.*
6. *Union Well Supply Co.*
7. *Surf Oil Co.*
8. *Union Oil Co. of Arizona.*
9. *International Oil Co.*
10. *Kaiser Oil Co.*
11. *Union Steamship Co.*
12. *Pectan Steamship Co. Ltd.*
13. *Ship Simla Co. Ltd.*
14. *Bedrock Oil Co.*
15. *Newlove Oil Co.* „ „ 1.500.000
16. *Union Oil Co. of Mexico.*
17. *Old Keystone Oil Co.*
18. *Pioneer Pipe Line Co.*

b. *door bezit van de grootste helft van het uitstaande kapitaal bij:*

	Kapitaal	waarvan in het bezit der Union Oil Co. of Cal.
1. <i>Lake View Oil Co.</i>	\$ 2.500.000	\$ 1.347.600
2. <i>Claremont Oil Co.</i>	„ 96.686	„ 50.025
3. <i>California Coast Oil Co.</i>	„ 104.667	„ 52.333
4. <i>Central California Oil Co.</i>	„ 162.500	„ 105.000
5. <i>Los Angeles Oil Co.</i>	„ 50.000	„ 31.090
6. <i>Union Tool Co.</i>		
Gewone aandelen	„ 600.000	„ 355.000
7 pCt. Preferente aandelen	„ 703.200	„ 330.800
7. <i>Southwestern Oil Co.</i>	„ 47.500	„ 27.970
8. <i>Outer Harbor, Dock & Wharf Co.</i>	„ 2.625.150	„ 1.878.200
9. <i>Sans Souci Oil Co.</i>	„ 10.000	„ 7.470

c. door bezit van een deel van het uitstaande kapitaal bij de:

1. National Products Co. of California	\$ 750.000	\$ 150.000
2. La Habra Water Co.	„ 250.250	„ 18.250
3. California Domestic Water Co.	„ 400.250	„ 12.500
4. Syndicate Oil Co.	„ 118.357	„ 29.120
5. John Irwin Oil Co.	„ 14.000	„ 7.000
6. Casmalia Ranch Oil & Dev. Co.	„ 463.000	„ 300
7. Shipowners & Merchants Tug Boat Co.	„ 1.000.000	„ 25.000
8. Pitcher & Garbutt Oil Co.	„ 487.060	„ 200.035
9. Brea Townsite Co.	„ 39.800	„ 12.600

d. bovendien heeft de maatschappij in 1917 alle bezittingen der:

1. Pinal Dome Oil Co. en van de
2. Pinal Dome Refining Co. verworven tegen betaling van \$ 3.783.000, waarvan \$ 500.000 in contanten, en de rest in obligatiën van de Union Oil Co. of California.

Einde 1920 verbond de maatschappij zich voorts in den loop der drie volgende jaren haar belang bij de Union Tool Co. te verkoopen aan de National Supply Co., en wel tot den parikoers voor de preferente aandelen en tegen \$ 387,10 per stuk voor de gewone aandelen.

Als geconsolideerde schulden heeft de maatschappij uitstaan: een 5 pCt. hypothecaire leening, pro resto groot \$ 7.746.000 benevens nog andere obligatiën ten bedrage van \$ 568.296. Bovendien heeft zij hoofdsom en rente gegarandeerd der obligatiën van de Mission Transport & Refining Co. en van de Union Transportation Co., te zamen ter hoogte van \$ 1.245.000.

Sedert 1910 werden door de onderneming de volgende dividenden uitgekeerd: 6,2, 7,2, 4,2, 0, 0, 6, 9, 10, 10½ pCt. Daaronder zijn dan begrepen extra-uitkeeringen in contanten van 3 pCt. in Januari 1917, 4 pCt. in 1918, 1919 en 1920; bovendien 10 pCt. dividend in aandelen in Maart 1919.

In bezit of in pacht heeft de maatschappij:

1. Terreinen: Californië	212.646 acres
Wyoming	26.980 „
Texas	9.762 „
Colorado	8.920 „
Mexico	16.107 „
	274.415 acres

2. Pijpleidingen ter lengte van te zamen 740 Eng. Mijlen en opslagruimte in tanks voor 19.150.000 barrels.

3. Op 31 December 1920 beschikte de maatschappij over 523 produceerende bronnen en 103 boringen.

4. De raffinaderijen der onderneming — met een capaciteit van circa 60.000 barrels per dag — bevinden zich te Oleum aan de San Pablo-baai bij San Francisco, in Maltha bij Bakersfield, in Avila, Santa Paula en Brea, alsmede een nieuwe raffinaderij te Los Angeles Harbor.

5. De maatschappij bezat 8 tankstoomboorten en 8 barken met een laadruimte van bijna 500.000 barrels, en had voorts 4 tankboorten met een capaciteit van ongeveer 315.000 barrels in aanbouw. Gecharterd waren 4 schepen met 285.000 barrels. Voorts bezat zij 404 tankwagens, 799 vrachtauto's, 275 automobielen enz., 159 Amerikaanse en buitenlandse verkoopplaatsen en agenturen.

Ten slotte zij nog vermeld, dat voor de maatschappij vroeger een holding company, de „United Petroleum Co.“, had bestaan, die in 1917 ingevolge rechterlijke beslissing moest worden ontbonden; de aandelen der ontbonden holding company werden omgewisseld in die van de Union Oil Co.

Omtrent de financiële resultaten en de balans der onderneming bevat het volgende staatje nadere gegevens:

Union Oil Co. of California.

Financiële resultaten over de 9 maanden, geëindigd 30 September.

	1921	1920
Ontvangsten	\$ 45.260.000	\$ 46.210.000

Winst na aftrek van algemeene onkosten, belastingen, enz. . . „ 16.200.000 „ 16.000.000
Winst na afschrijvingen, enz. . . „ 9.600.000 „ 10.500.000

Balans per 31 December.

	1920	1919
<i>Activa:</i>		
Terreinen, bronnen, concessies, enz.	\$ 43.416.192	\$ 41.504.146
Pijpleidingen, stoomschepen, raffinaderijen, verkoop-stations, enz.	„ 38.858.125	„ 31.687.201
	\$ 82.274.317	\$ 73.191.348
Reserve voor afschrijvingen, enz.	„ 23.038.059	„ 19.500.873
Bezittingen enz. netto	\$ 59.236.258	\$ 53.690.475
Deelname in andere maatschappijen, fondsen en voorschotten	„ 3.775.034	„ 4.409.628
Uitgaven voor volgende jaren	„ 613.786	„ 466.722
Kasmiddelen, debiteuren en voorraden	„ 38.280.124	„ 31.112.966
Totaal	\$ 101.905.202	\$ 89.679.791

Passiva:

Aandeelen-kapitaal.	\$ 50.000.000	\$ 46.743.674
Obligatieschuld	„ 9.529.670	„ 10.535.016
Bedrijfsreserve, surplus, enz.	„ 32.804.860	„ 25.878.615
Loopende verbintenissen	„ 9.570.672	„ 6.522.485
	\$ 101.905.202	\$ 89.679.791
Bedrijfskapitaal netto	„ 28.709.452	„ 24.590.481

De productie der Union Oil Co. of California en die van de aangesloten maatschappijen beliep over de laatste 5 jaren:

1916	6.681.015 barrels
1917	7.430.154 „
1918	8.271.084 „
1919	8.705.447 „
1920	8.681.308 „

In de eerste 9 maanden van 1921 bedroeg de productie ongeveer 7,5 miljoen barrels tegen circa 6.725.000 in de overeenkomstige periode van 1920. 41 nieuwe bronnen met een dagelijksche productie van aanvankelijk 15.500 barrels werden aangeboord. De voorraden aan petroleum bedroegen op 30 September 11.200.000 barrels, d.i. nagenoeg 1.375.000 barrels meer dan op 31 December. Dr. WILHELM MAUTNER.

DE ZEEUWSCHE OESTER- EN MOSSEL-VISSCHERIJ.

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van den heer H. F. Stobbelaar in het vorig nummer zij het mij vergund hierbij een enkele opmerking te maken. Hoozeer ook met enkele der door den heer Stobbelaar getrokken conclusies kan worden ingestemd, meen ik toch, waar schrijvers standpunt in andere opzichten wellicht minder juist schijnt, in het belang van een goed begrip van zaken op eenige punten de aandacht te moeten vestigen.

Schrijvers betoog samenvattende bevindt men, dat zijne bezwaren zich feitelijk richten tegen drie punten, n.l. 1°. tegen het feit, dat de vroegere vrije vischerij heeft plaats gemaakt voor cultuurbedrijf;

2°. tegen het verschijnsel, dat de oestercultuur gaandeweg het mosselbedrijf van verschillende terreinen heeft verdrongen;

3°. tegen de ongelijke behandeling, die den mossel- en oestervisschers is ten deel gevallen met betrekking tot de pachtpolitiek van het Domeinbestuur.

Ten aanzien van het eerste punt nu schijnt mij schrijvers meening niet houdbaar. Wat zich hier heeft voorgedaan is het eenvoudig economisch verschijnsel, dat de meest primitieve productievorm van zonder meer putten uit de natuurlijke welvaartsbron, zooals dat bij de vrije of „wilde“ visscherij geschiedt, plaats heeft gemaakt voor den hoogereren vorm, n.l. de cultuur. Dat dit een economische winst is, behoeft wel weinig uitleg. De omstandigheden waren hier niet anders dan zij in dergelijke gevallen plegen te zijn; verwaarloozing van de zorg voor de toekomst ter wille van onmiddellijk gewin was ook voor het tijdperk der vrije oester- en mosselvisserij in Zeeland kenmer-

kend. Te scherpe bevissing was dan ook het noodzakelijk gevolg van dezen „natuurlijken” toestand en een betrekkelijk geringe productie ging daarmee gepaard. Klachten hierover zijn reeds vroeg te vinden. Zoo vermeldt reeds Jac. Ermerins in zijn Zeeuwsche oudheden, d.d. 1797, dat wegens gebrek aan reglementering en te groote baatzucht de oesterbanken ten Zuiden van Schouwen waren doodgevischt en hij slaakt daarbij de eenigszins pathetische verzuchting, dat wanneer zich oesterbanken opdoen, men die terstond ziet vernielen, doordien men „... als gieren, die een prooi verscheuren, op dezelve aanvalt, tot de laatste is weggeraapt”.

Vanouds heeft het hier blijkbaar aan voldoende inzicht van het algemeen belang of aan de samenwerking, noodig om ten gunste daarvan te handelen, gemankeerd en dientengevolge kon de schelpdierenvisserij zich, zoolang zij „vrij” bleef, niet verder dan tot een betrekkelijk onbetekenenden omvang ontwikkelen.

Eerst nadat het Domeinbestuur aanving terreinen aan de vrije visscherij te onttrekken en de schelpdierencultuur een aanvang had genomen, bleek verdere ontwikkeling mogelijk en de nieuwe voortbrengingsvorm bleek zooveel meer rendabel, dat de productie spoedig een groote vlucht nam; terwijl deze b.v. voor de oesters omstreeks 1850 slechts rond één milioen stuks bedroeg, was zij in het tijdperk na de eerste verpachtingen, 1870—1878 gestegen tot ± 13.000.000 stuks, bedraagt zij thans ongeveer 50.000.000 per jaar. Yerseke ontwikkelde zich in dien tijd van een onbeduidend visschersplaatsje tot een welvarend en belangrijk visscherij-centrum. Weliswaar werden de bloeiperioden door kwade tijden afgewisseld, ten gevolge van natuurlijke tegenslagen zoowel als ten gevolge van het ongelukkige pachtstelsel; ook concentreerde zich het bedrijf van talrijke kleine plaatsjes min of meer naar enkele centrale punten, wat sommigen nadeel bracht, dit alles neemt toch niet weg, dat waar de productie zoo'n vlucht nam, de overgang tot het cultuurbedrijf een groote stap vooruit is geweest, welke door de qualificatie van „onnatuurlijkheid” haar waarde niet kan verliezen. Bij schrijvers grieven tegen de kunstmatigheid der huidige „onvrije” toestanden moge, wat men haar van visscherszijde zoo vaak verneemt, nog even worden stilgestaan. Er schijnt hier toch een voor vele visschers typeerende psychologische trek in het spel, waarvan belanghebbenden goed zouden doen zich eens rekenschap te geven. Terwijl het bij een landbouwer niet meer opkomen zal een lans te breken voor de afschaffing van particulier grondbezit en -exploitatie, omdat bij „vrijen landbouw” alles veel beter gaan zou, schijnt een zeker deel der oester- en mosselvischers er nog steeds niet recht van overtuigd, dat doelbewuste en vakkundige cultuur op den duur voordeliger uitkomt dan „wilde” visscherij, waarbij ieder haalt, wat hij halen kan. Het meer speculatieve karakter van het visscherijbedrijf, waarin zij zijn opgegroeid, is hieraan uiteraard niet vreemd, verder zal wellicht in een wat ver gedreven individualisme, naar het wel schijnt, vergezeld van een vertrouwen, dat men den anderen wel te slim af zal zijn, de verklaring van deze bijzondere liefde voor vrijheid en „natuurlijk” verloop van zaken moeten worden gezocht. Het kan daarbij wel eens nuttig zijn eraan te herinneren, tot welke crises en misstanden het om zijn „vrije mededinging” geroemde publiek verpachtstelsel in Zeeland heeft geleid. Ook mogen speciaal de mosselkweekers zich wel eens te binnen brengen, wat voor hen de gevolgen zijn geweest van de uit economisch oogpunt geheel natuurlijke ontwikkeling van het gebruik van stoom- en motorvaartuigen in hun bedrijf. Met behulp van deze vaartuigen konden groote hoeveelheden volwassen mosselen van de Zuiderzee worden aangevoerd tegen lage kosten, zoodat de concurrentie hiertegen voor diegenen, die niet kapitaalkrchtig genoeg zijn om hieraan deel te nemen,

zeer zwaar werd en er thans ten slotte vele stemmen opgaan voor een verbod van invoer in Zeeland van de goedkoope Zuiderzee-mosselen, een zeker weinig natuurlijk verloop van zaken, daar hierdoor kunstmatig de productiekosten voor sommigen worden verhoogd.

Ook ten opzichte van het tweede punt, de verdringing van mossel- door oesterbedrijf, welke, naar ik meen te begrijpen, schrijver per se ongewenscht acht, kan ik het niet met hem eens zijn. Indien en voorzover deze verdringing gevolg is van economische meerwaardigheid, grootere productiviteit dus, der oestercultuur, mag zulks voor de betrokken mosselkweekers onaangenaam zijn, uit een oogpunt van algemeen economisch belang zal men echter dezen natuurlijke ontwikkelingsgang geen belemmering in den weg mogen leggen. Dit nu schijnt meermalen het geval te zijn; ook vóór dat enig verschil in de wijze van pachtbepaling bestond tusschen oester- en mosselkweekers, kwam het geregeld voor, dat mosselperceelen in handen van oesterkweekers overgingen, die daarvoor hogere pachten konden bieden. Een dergelijk algemeen verschijnsel kan niet louter op meerdere kapitaalcrachtigheid der oesterkweekers gebaseerd zijn; men kan toch op den duur niet hogere pachten bieden, wanneer men de perceelen ook niet werkelijk rendabel weet te maken. Daar, waar dit inderdaad het geval is, kan tegen een terugtreden der mosselcultuur dan ook weinig bezwaar zijn.

Echter is het een geheel andere vraag, of het wel wenschelijk is, dat het kleinbedrijf door het grootbedrijf wordt verdrongen; in verschillende gevallen toch schijnt inderdaad het terugtreden der mosselkweekers louter hierop te berusten. In dergelijke gevallen is dergelijk terugtreden zeker te betreuren. Van kleinbedrijf kan, waarschijnlijk ook hier, evenals bij land- en tuinbouw, intensiever cultuur worden verwacht, ook schijnt een behoorlijk gebaseerd kleinbedrijf uit algemeen welvaarts oogpunt wenschelijker dan concentratie in een betrekkelijk klein aantal grootbedrijven. Het zou dan n.m. ook op den weg van den Staat-verpachter liggen om, wanneer gebroken kon worden met het publiek verpachtstelsel, dat automatisch den besten pachter met den hoogsten bieder vereenzelvigt, bij invoering, inplaats daarvan, van de onderhandsche verpachting tegen mobiele pacht (als thans reeds de leden van het Centraal oesterbureau betalen), welke een doelbewuste, op het algemeen economisch belang gerichte pachtpolitiek mogelijk maakt, bij het kiezen van zijn pachters o.m. de belangen der kleine kweekers in het oog te houden en overmatige concentratie van bedrijven tegen te gaan. In het algemeen kan dan gezorgd worden, dat de gronden in handen komen van diegenen, die deze het beste zullen exploiteeren. Kapitaalkrachtigheid zal alsdan als criterium hebben afgedaan, evenmin zal dan de oestercultuur per se bij de mosselcultuur behoeven vóór te gaan.

Hiermede raken wij aan het derde punt, het stelsel van pachtheffing. Inderdaad schijnt het onbillijk en onwenschelijk, dat dit niet voor allen gelijk is en het is zeker zeer wenschelijk, dat de mobiele pachtheffing wordt uitgebreid voor allen, gepaard met afschaffing van het publiek verpachtstelsel met zijn vele nadeelen. Het ongewenschte van den huidige toestand ligt toch niet in het feit, dat de leden van het Centraal Oesterbureau een mobiele pacht betalen, welke zich bij de bedrijfsresultaten aansluit en daarom juist billijker is, maar in het feit, dat deze wijze van pachtheffing niet voor *allen* geldt. Omstandigheden mogen het de Regeering waarschijnlijk belet hebben tot nog toe de mobiele pacht algemeen te maken, dit neemt niet weg, dat de huidige toestand ongewenscht is en er ernstig naar een oplossing dient te worden gestreefd om de mobiele pachtheffing voor allen mogelijk te maken. Men breke dan echter ook met het publiek verpachtstelsel, daar eerder een bepaaldelijk economische pachtpolitiek, met name een *keuze*

van de beste pachters en van de beste exploitatie niet wel mogelijk schijnt. Den theoretici, die hiertegen aanvoeren, dat de zittende pachters dan een „monopolie” krijgen en dat alle anderen daardoor alsdan beknot worden in hun staatsburgerlijke rechten, moge er in de eerste plaats op worden gewezen, dat het hier een cultuurbedrijf is, evenals land- en tuinbouw, waar men allerminst op publieke verpachting gesteld is, integendeel juist verzekering van des pachters gebruiksrecht wensch, en dat voorzoover er hier sprake is van een monopolie dit het zgn. natuurlijk monopolie is van den grondeigenaar, dat bij ieder pachtstelsel blijft bestaan. Het komt er slechts op aan van dit monopolie een wijs gebruik te maken. En wanneer nu het Domeinbestuur deze natuurlijke macht weet te gebruiken, om daarmede een rustig en stabiel bedrijf te scheppen, waarin noch buitensporige pacht-opdrijvingen met de daarbij aansluitende crises behoeven voor te komen, noch periodieke uitpachting en plaatswisseling op groote schaal van de zittende pachters, noch verdringing van den mosselkweeker door den oesterkweeker, waar dit geen economisch belang heeft, noch terugtreden van klein- voor grootbedrijf, noch wilde concurrentie, diefstallen enz. om de opgejaagde pachten te kunnen betalen, doch dat aan een aantal ervaren pachters een behoorlijk bestaan kan verzekeren, dan zal men zich, met even vermelde natuurlijke gevolgen der vrije mededinging voor oogen, uit een oogpunt van algemeen economisch belang over de „kunstmatigheid” van dezen (vooralsnog „ideaal” blijvenden) toestand gereedelijk kunnen troosten.

Wat tenslotte het beroep op de staatsburgerlijke rechten der gegadigden betreft, moge er nog op worden gewezen, dat het hier een zuiver privaatrechtelijke zaak geldt, waarin de Staat niet als overheid staat, doch geheel als particulier grondeigenaar, die dan ook in zoover volkomen vrij is zijn eigendommen te verpachten, zooals hem dat het beste voorkomt. Men schijnt dit niet steeds goed uit elkander te houden en een recht voor oogen te hebben ongeveer analoog aan de benoembaarheid van ieder Nederlander tot landsbedieningen. Tot nog toe behelst ons Staatsrecht echter geenerlei bepaling, welke den landheer verplicht pachters te aanvaarden, die hem niet aanstaan of slechts een bepaalde wijze van verpachting te volgen.

J. C. v. S.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Handelsbeweging over December 1921 en betalingsbalans over dat jaar; werkloosheid; de toestand in de arbeiderswereld in Engeland en Ierland; de werking der Key Industries Act; de City en de schadevergoedingskwestie; het nieuwe boek van Keynes; fondsen- en geldmarkt.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 21 Jan. 1922:

Nothing shows more clearly the dominating position which political forces have gained over economic life since the war than the wave of pessimism and outspokenness which has swept over the country since the collapse of the Cannes Conference. Even hardened supporters of the extremist attitude over Reparations have, if not repented of their sins, at any rate expressed their regret that the whole question is in the melting pot again, and that the hopes of a favourable outcome should have been so completely dashed.

There was, of course, always a good deal of unreality about the optimism which manifested itself at the turn of the year. To some extent it represented the effort of the Government to induce a tone which would assist the chances of its candidates at the General Election which was then being prepared for. There were other signs, however, which pointed to revival. The complaints of the industrialists were giving way to a more reasoned attitude, above all, it

was possible to hope that the Cannes Conference would heal European distress. Now that both the industrial hopes and the political hopes have vanished, the gloom has gathered again.

The figures of foreign trade for the last month of the past year are now available, and so are the preliminary returns for the whole twelve months.

December '21 compared with November '21

	(mill. £. stg.)		
Imports	£ 85,3	£ 3,9 less	4,4 pCt.
Exports	„ 59,4	„ 3,5 „	5,5 „
Re-exports	„ 9,2	„ 0,6 „	6,3 „

Year 1921 compared with year 1920

Imports	£ 1086,7	£ 846,0 less	43,7 pCt.
Exports	„ 703,2	„ 631,3 „	47,3 „
Re-exports	„ 107,1	„ 115,7 „	51,9 „
Total-exports ...	„ 810,3	„ 747,0 „	47,9 „

This return affords one the opportunity of investigating the trade balance of the country. The net excess of imports over exports is £ 277 millions. The year was a bad one for shipping, and shipping earnings may be put as low as £ 120—£ 150 millions. Banking and other services may be estimated at the usual figure of £ 40 millions, which is somewhat less than 2½ per cent on the aggregate trade turnover. Investments can hardly be put at less than £ 100 millions. These figures are sufficient to bridge the gap and to convince one that even in a year of exceptionally bad trade the country has been able to meet the adverse trade balance in full, even if the total of capital owned abroad had not increased. But, as is well known, very considerable amounts have been invested afresh, especially in the overseas portions of the Empire. There can therefore be no question of bankruptcy. In estimating the prospects, we must reckon, however, not only with an improved trade, which would improve shipping and commission earnings, but with the effect of American debts, which will be felt with increased sharpness next year.

Meanwhile, unemployment remains at about the same figure, and the position here gives rise to much anxiety. The £ 10 millions which were intended to stimulate relief works are on the point of exhaustion, the rapidity of their consumption being partly due to the continued slump, and in part to the fact that the cost of the relief works has been greater than was anticipated, owing to the fact that the unemployed have to a large extent succeeded in their demand that the rates of wages to be paid should not depart too much from the usual scales. The money is not all spent in the sense that the works must now stop, but spent in the sense that no new schemes can be sanctioned. What is to happen now is by no means clear. The doles are costing the country some £ 2 millions a week, there is a further large though unidentified amount spent on poor-relief, and private charity must come to a further considerable sum. The only welcome feature is that the figure of unemployment is more or less stable.

The Labour situation is again becoming unsettled. The Scottish railways have demanded a reduction of wages and a revision of the eight-hours day. It has been fairly clearly shown that in some of the remote districts of Scotland, the eight-hours day is a farce, in the sense that the men do not do anything like eight-hours work. The representatives of the men hardly disputed this point, but, nevertheless, it has been formally announced that the leaders will assist in opposing a general increase of the working day, and it will be a very difficult task to delimit the areas in which the 8 hours day shall not be worked. The wage question is equally likely to produce trouble, if reductions greater than those justified by the fall in prices are to be pressed.

The Irish Free State also has had a beginning of its Labour troubles. Already before the signature of the treaty, the men had threatened to come out

against the latest award, which had reduced wages and lengthened hours. The strike has been postponed for a month both in the North and the South, by agreement with the two governments concerned, but it is by no means clear that a final settlement will be arrived at. The Provisional Government has already been visited by a deputation representing the Irish workers, which used some violent language about a workers' Republic, the fact being that the Irish workers are much more extreme than the British. These facts attest the rightness of the view that once the question of self-government were settled, the problem in Ireland would be a Labour one, and that the Republican issue would fall more or less into the background.

Meanwhile, to add to the difficulties, there is some talk of a new Irish currency. That there will be a tariff we may take for granted, for what State can resist the temptation of making the foreigner pay especially a State with predominantly a farmer population, which dislikes the income-tax? The beginning of a floating debt, in the shape of a loan of £ 1 million from the Bank of Ireland, is also to be noted. It looks as if the provisional government will be fully occupied for some time to come.

The Key Industries Act has been the subject of a good deal of rough handling in the last few days. At Mr. Asquith's great meeting in the City on Thursday it was condemned outright, and even at the meeting of the Coalition Liberals it was stated that no further legislation on the same lines was contemplated, and the existing measure was treated with considerable roughness. Meanwhile, according to Mr. Asquith there are 330 appeals pending against the schedule to the Act, of which so far only four have been settled. The number of industries which sees an opportunity of getting protection is steadily on the increase. In addition to those already mentioned in previous letters, the makers of Aluminium Ware, and the Toy Makers have demanded the assistance of the Act.

Mr. Asquith's meeting was remarkable also for the support which was given, both by him and by Dr. Walter Leaf, who was in the Chair, to more moderate views concerning Reparations. It is fairly safe to say that the idea of „making Germany pay” has been killed in the City, the representative of which at the Peace Conference was responsible for the idea that £ 20 milliards was not too much to hope for from the defeated party. The history of reparations to date is the subject of a new book by Mr. J. M. Keynes, which is marked by the same brilliance of expression, and frankness of utterance, as the famous „Economic Consequences”. Presumably, this book will be reviewed in other columns of your journal. I will confine myself therefore to two statements concerning it, and one criticism. Mr. Keynes now assesses the ability to pay of Germany at £ 63 millions a year, and he proposes that this amount should go almost entirely to France and Belgium, whilst the same time the debts of France are to be wiped out. In the second place, Mr. Keynes shows conclusively that the assessment of the actual damage done has resulted in some perfectly preposterous figures, such as £ 2200 each for the cost of rebuilding houses in France, and £ 1000 per house for restoring furniture.

Mr. Keynes commits himself to the view that so long as the volume of German Treasury Bills is almost equal to the volume of German notes, it is impossible to cease the issue of notes, because the banks can always demand currency. This is a view which has been applied to the British currency situation also, and appears to me to possess no validity whatsoever. This however is a very minor matter. The book has received a welcome in very unsuspected quarters, among others, the „Times Literary Supplement”.

The gilt-edged boom continues, and new issues are having a very good reception. One of the first fruits of the increasing investment demand is a rise in the Treasury Bill rate, which in the last two weeks has been in the neighbourhood of $\frac{3}{13}$ /. The Government was forced to accommodate itself to the market shortage this week by reducing the amount offered by £ 10 millions, and it is stated that next week, only £ 35 millions will be offered, instead of the £ 50 millions available this week. The Treasury has taken advantage of the lower money rates by withdrawing the old Treasury Bond series, the nominal interest on which is only now 5 pCt., though the Bonds being issued at 99, and the date of repayment being three years earlier than the series now withdrawn, the net saving to the Government is a little under $\frac{1}{2}$ per cent. Whether the boom in gilt-edged stock will continue is a moot point: if the great banks use the opportunity to clear out some of their vast holdings we may see a decline again, and any revival of trade will necessarily reduce the funds available. The whole market is in an artificial position, as the Government will discover as soon as trade revives, which, unfortunately, will not be for some time to come.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand December 1921, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van December 1920.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 1.013.500.678, waarvan f 746.289.210 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geen verzwaring van belastingdruk medebrachten — is in totaal eene som van f 1.246.642.492 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 38.405.872 op, tegen f 41.151.277 in December 1920 en vertoonden mitsdien eenen achteruitgang van f 2.745.405. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 4.871.622.

Daar de opbrengst der middelen over de eerste elf maanden van het jaar 1921 de raming met f 30.739.068 overtrof, overtreft de opbrengst over het geheele jaar 1921 de raming met een bedrag van f 35.610.690.

In vergelijking met December 1920, vertoonden in December 1921 vooral de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting, de wijn- en bieraccijns, de rechten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking, en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer.

Daarentegen brachten minder op de grondbelasting, de personeele belasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de gedistilleerd-, zout- en geslachtaccijns, de zegel- en registratierechten, de rechten op den invoer, het statistiekrecht en het recht op de mijnen.

Was de opbrengst der grondbelasting in de maanden Augustus t/m. November 1921 hooger dan in de overeenkomstige maanden van 1920 (de vorige maand bedroeg de hoogere opbrengst f 202.036), in de maand December 1921 valt een mindere opbrengst van f 125.007 te constateeren, een gevolg van achterstand in het opmaken der kohieren. Ook de mindere opbrengst van de personeele belasting (f 333.673) is waarschijnlijk het gevolg van achterstand.

De hoogere opbrengst van de inkomstenbelasting beliep f 1.025.992 tegen f 1.092.563 over de vorige maand, terwijl de bate uit de dividend- en tantiëmebelasting, die de vorige maand de opbrengst over November 1920 met een bedrag van f 441.455 overtrof, thans een bedrag van f 813.735 bij de opbrengst in de overeenkomstige maand van het vorig jaar ten achter bleef.

Voor deze verschillen, alsmede voor de hogere opbrengst van de vermogensbelasting (f 109.653) is geen bepaalde reden aan te wijzen.

Betreffende den suikeraccijns valt op te merken, dat, nu de aflevering der suiker voornamelijk in één hand berust, n.l. de Centrale Suiker-Maatschappij, de aflevering onregelmatiger geschiedt dan vroeger, tengevolge van de prijzenpolitiek dier onderneming; vandaar verschillen tusschen de opbrengsten over de opvolgende maanden, die echter met het verbruik niet onmiddellijk samenhangen. Ditmaal bedroeg de hogere opbrengst f 1.285.549.

Ook deze maand was de opbrengst van den wijnaccijns hooger dan in de overeenkomstige maand van het vorig jaar, tengevolge van het aanvullen der voorraden.

De opbrengst van den gedistilleerdaccijns was in December 1920 abnormaal hoog, tengevolge der toen komende accijnsverhoging. Niettegenstaande den hooger accijns bleef daarom de opbrengst in December 1921 toch ten achter bij dien in de laatste maand van het vorig jaar. De hogere opbrengst van den bieraccijns wordt verklaard door de toename van het bierverbruik, dat langzamerhand den omvang van vroegere jaren herkrijgt.

Invoer van geraffineerd zout, dat alleen aan invoerrecht is onderworpen, drukte den zoutaccijns, terwijl dalende vee prijzen en invoer van buitenlandsch vleesch oorzaak waren van de vermindering in opbrengst van den geslachtaccijns.

De invloed der tijdsomstandigheden kwam tot uiting in de zegel- en registratierechten. De zegelrechten bleven een bedrag van f 593.689 ten achter bij de opbrengst over December 1920 — gevolg van de malaise in den geld- en fondsenhandel — de registratierechten brachten f 2.813.406 minder op, welke vermindering samenhangt met de mindere uitgifte van aandelen en het geringer aantal overdrachten van vast goed.

De rechten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking brachten deze maand f 1.282.284 meer op dan over December van het vorige jaar; hierin komt waarschijnlijk nog niet tot uiting de werking van het hogere tarief,ingevoerd 17 Juni 1921.

De verdubbeling der waarborgrechten, ingegaan 1 December j.l. had ten gevolge, dat de belasting op gouden en zilveren werken f 21.411 meer opbracht.

De teruggang van invoer- en statistiekrechten duurt steeds voort. De mindere opbrengsten bedroegen deze maand respectievelijk f 126.653 en f 124.699, gevolg van stilte van den handel en prijsdaling. De toename van de opbrengst der loodsgelden was over December 1921 in vergelijking met December 1920 weder gering (f 22.087). De vorige maand bedroeg de hogere opbrengst f 26.029.

De vermindering van de opbrengst van het recht op de mijnen (f 22.435) is een gevolg van achteruitgang in kolenwinning door de lagere steenkoolprijzen.

Was de opbrengst over de eerste elf maanden van 1921 nog f 1.143.492 hooger dan over de eerste elf maanden van 1920, de totale opbrengst over 1921 bleef f 1.601.899 ten achter bij de totale opbrengst over het jaar 1920.

AANTEKENING.

De toestand in het drukkersbedrijf. — Dezer dagen verscheen onder den titel „De nood dringt” een brochure van wege het Algemeen Hoofdbestuur van de Federatie der Werkgeversorganisatiën in het Boekdrukkersbedrijf, waarin de huidige situatie in het drukkersbedrijf wordt uiteengezet. De gegevens van feitelijken aard, welke dit vlugschrift bevat, vermeerderd met een aantal, door de Federatie nog nader te onzer beschikking gesteld, laten wij hieronder volgen:

In het Zeitschrift für Deutschlands Buchdrucker van 18 November 1921 worden twee brieven afgedrukt, een van de Noorsche en een van de Zweedsche Boekdrukkersver-

eeniging, welke een beroep doen op hun Duitsche collega's, om de moordende concurrentie, welke zij vanuit Duitschland ondervinden, te beëindigen. In een onderschrift bij deze brieven zegt de Redactie: „Besonders auch aus der Schweiz kamen dieselben Klagen wie aus dem Norden. Die Schweizerische Buchdruckerzeitung schildert die Notlage des Gewerbes in den schwärzesten Farben und auch das Organ der dänischen Buchdrucker brachte schon früher Artikel gleichen Inhalts.”

Met de daling van den Mark gaat natuurlijk gepaard een vermindering van het aantal werklooze Duitsche typografen, omdat de anders uit alle omringende landen met hooge valuta worden weggesleept. Dit blijkt uit de volgende cijfers:

	Aant. georg. Deutsche Graf. arbeiders	Daarvan werkloos
Juli 1921	223159	4264
Augustus 1921	224635	3767
September 1921	225052	2913
October 1921	230327	2696
November 1921	233019	1520

Derhalve: het aantal georganiseerde arbeiders *vermeerderd* in vijf maanden met 10.000, maar desniettemin *vermindert* het aantal werkloozen onder hen met 2700! 'Or vergelijking diene, dat het Grafisch Bedrijf in Nederland pl.m. 19.000 arbeiders omvat.

Ook Holland heeft voor een belangrijk deel tot deze kolossale vermindering der Duitsche werkloosheid bijgedragen. Daarom is het van belang om een vergelijking te maken tusschen de Nederlandsche en de Duitsche productiekosten.

a. Arbeidsloon. Uit een onderzoek, in een 12-tal zeer verschillende drukkerijen ingesteld, is gebleken, dat het arbeidsloon gemiddeld bijna 40 pCt. der totale jaarlijkse productiekosten eener drukkerij uitmaakt.

Nederlandsch arbeidsloon (minimum volgens de C.A.O.).

Laagste gemeenteklasse f 30,60 per week.

Hoogste „ „ 38,25 „ „

Duitsch arbeidsloon, (1 Dec. 1921 opnieuw vastgesteld.)

380 Mk. = f 5,70 per week (100 Mk. a Fl. 1,50).

510 „ = „ 7,65 „ „ („ „ „ „ 1,50).

Het Nederlandsche arbeidsloon is dus per week meer dan vijf maal zoo hoog als het Duitsche.

Maakt men een vergelijking tusschen het Nederlandsche en het Duitsche *uurloon*, dan wordt de verhouding voor Nederland nog veel ongunstiger. Want in Nederland bestaat de 45-urige arbeidsweek. Maar in Duitschland werkt men minstens 48 uur, terwijl zonder vengunning der Arbeidsinspectie vele overuren kunnen worden gemaakt. Zelfs wordt in Duitschland met drie ploegen gewerkt, d.w.z. dat dezelfde machines, die bij ons 8 uur loopen, in Duitschland 24 uur kunnen draaien (zie Algemeen Handelsblad van Zaterdag 1 October 1921).

Natuurlijk geeft de daling van de mark wel aanleiding tot loonsverhoogingen voor de Duitsche typografen. Maar vooreerst gaat dit verhoogingsproces zeer, zeer langzaam, terwijl de verhoogingen bovendien weer meer dan geneutraliseerd worden door nieuwe koersdalingen van de mark. Het volgend staatje toont dit duidelijk aan:

	Duitsche arbeidsloon per week ¹⁾	Ned. arbeidsloon p. wk. ¹⁾
Juli '21 4,10 (Markenk.)	× 310 Mark	= f 12,71 f 38,25
Sept. '21 3,70 („)	× 335 „	= f 12,39 „
Oct. '21 2,50 („)	× 385 „	= f 8,62 „
Dec. '21 1,50 („)	× 510 „	= f 7,65 „

De verhouding wordt dus nog steeds *ongunstiger!*

Reeds door de hier vermelde factoren is elke concurrentie van den Nederlandschen drukker tegen den Duitschen onmogelijk. Maar ook ten aanzien van de grondstof, b.v. het papier, heeft de Duitsche drukker een belangrijken voorsprong.

b. Het papier maakt gemiddeld 20—25 pCt. uit van de jaarlijkse productiekosten eener drukkerij. Dit is vastgesteld door het onderzoek van den accountant der organisatie en wordt ook bevestigd door de Statistiek van Voortbrenging en Verbruik (pag. 4), wanneer men in aanmerking neemt, dat het papier van dagbladen moet worden uitgeschakeld. Deze statistiek immers geeft aan, dat van den totalen omzet van 84 miljoen pl.m. 27 miljoen op rekening komt van den kostenfactor papier. In Duitschland wordt er maar gestreefd om grondstoffen voor hoogen prijs en afgewerkte producten voor lagen prijs uit te voeren. Daarom wordt bij den uitvoer van blanco papier een zeer belangrijke toeslag op de inlandsche prijzen gelegd. Het gevolg is, dat de Nederlandsche drukker voor

¹⁾ In de hoogste gemeenteklasse.

het papier bijna *drie maal* zooveel betaalt als de Duitsche. Bovendien bestaat door het huidige Tarief van invoerrechten van Nederland nog steeds de onbillijke bepaling, dat blanco papier met 5 pCt. wordt belast, terwijl bedrukt papier geheel vrij binnenkomt.

Het bovenstaande doet zien, dat de Nederlandsche drukker ook bij den inkoop van de grondstof papier veel en veel duurder uit is, dan zijn Duitsche collega.

En neemt men arbeidsloon en papier, welke bijna $\frac{1}{2}$ der totale jaarlijksche productiekosten uitmaken, te zamen, dan blijkt dat de Nederlandsche drukker aan deze posten ongeveer *vier maal* meer moet uitgeven dan de Duitsche.

c. Ten aanzien der persen en haar drijfkraft, inkt, rollenspecie e.d. en ten aanzien der algemeene onkosten (huur, licht, verzekeringspremiën, reiskosten, belastingen, porto, enz.) heeft de Duitsche drukker, door de valuta-verhoudingen natuurlijk evenzeer een belangrijken voor-sprong.

Dit springt zeker wel het meest in het oog bij de porto's. Terwijl in Nederland het porto voor elk drukwerk minstens 2 cents bedraagt, betaalt men bij verzending vanuit Duitsland 30 pfennig (dus ruim 0,4 cts.). Vandaar dat talrijke firma's (wij noemen b.v. de firma's: Stassen, Bloembollenkweker te Hillegom, Misset, Uitgever te Doetinchem en Van der Donk, Woninginrichting te 's-Gravenhage) hun reclamewerk in Duitsland laten drukken en frankeren, om het bij honderdduizenden tegelijk naar Nederland te verzenden. Dit wetende wordt het ook begrijpelijk, dat vertegenwoordigers van Duitsche drukkerijen de clientele der Nederlandsche drukkers afloopen, met de mededeeling, dat men het drukwerk *geheel gratis* krijgt, wanneer men voor de verzending vanuit Duitsland slechts de Nederlandsche porto-kosten betaalt!

Zoo heeft de chaos in de wisselkoersen er toe geleid, dat Nederland met offerten van Duitsche drukkerijen wordt overstroomd en dat iedere concurrentie tegen Duitsland tot de onmogelijkheden behoort. Uit de overstelpende hoeveelheid materiaal nemen wij een paar voorbeelden.¹⁾

10. Drukkerij M. te Leipzig biedt aan: 1000 bedrukte briefkaarten voor M. 138, d.i. *f* 2,35.

In Nederland zit in dat werk *alleen aan zuiver arbeidsloon* 3×85 cts. is *f* 2,55. Daarbij zijn alle onkosten aan papier, pers, inkt, bedrijfkraft enz., om van winst niet te spreken, dus geheel buiten beschouwing gelaten.

20. Drukkerij S. te Berlijn biedt aan: 1000 bedrukte enveloppen voor M. 70, d.i. *f* 1,19. Dezelfde enveloppen kosten in ons land onbedrukt reeds *f* 1,65.

30. Uiterst moordend is de concurrentie bij het boekwerk. Drukkerij A. te Hannover biedt aan voor M. 800 per vel te leveren, d.i. voor *f* 13,60. Een bekwaam typograaf zet, distribueert en drukt dit vel in 41 uur. In die 41 uur verdient hij 41×85 cts. is *f* 34,85. De Nederlandsche patroon betaalt alleen aan loon drie maal meer dan den prijs, waarvoor de Duitsche drukker het geheele werk gereed aflevert!

40. Drukkerij S. te Berlijn vraagt voor het bedrukken van 1000 enveloppen 25 cts. Een goed typograaf werkt hieraan 1 uur. In dat uur ontvangt de Nederlandsche typograaf reeds 85 cts. aan arbeidsloon.

50. Drukkerij B., te Hamburg levert 52000 berichten voor M. 3640, d.i. voor *f* 61,88. De Nederlandsche drukker betaalt hiervoor aan papier alleen reeds *f* 85,80.

Uit bovenstaande voorbeelden blijkt, dat de concurrentie het sterkst wordt gevoeld in het bedrijf der drukkers, die boeken drukken.²⁾ Daarom werd in het voorjaar van 1920 de prijs voor het drukken van boeken voor uitgevers met 10 pCt. verlaagd, waarmede de winstmarge voor die orders vrijwel geheel is weggenomen. Desniettemin is de toestand mogelijk nog slechter geworden dan hij reeds was.

¹⁾ De mark is hierbij a *f* 1,70 berekend, omdat dit de stand was op het oogenblik dat de aanbidding werd gedaan.

²⁾ Nauwkeurige cijfers voor den omvang van den invoer van voor Nederlandsche opdrachtgevers in Duitsland vervaardigd drukwerk zijn niet te verkrijgen. De statistiek van In-, Uit- en Doorvoer geeft een eijfer van den invoer van bedrukt papier, doch dit is zonder meer voor ons doel niet bruikbaar. Het omvat nl. ook Duitsche boeken enz., waarvan, gelijk bekend, groote hoeveelheden de laatste jaren naar ons land zijn uitgevoerd. Deze uitvoer beteekent evenwel geen concurrentie voor onze drukkerbedrijven. Het cijfer der statistiek, zooals het daar staat, geeft dus een te ongunstig beeld van den toestand.

Reeds zoo nijpend zijn de omstandigheden geworden, dat een Duitsche enveloppenfabriek te Amsterdam kort geleden in het Handelsblad enveloppen te koop aanbod, met de mededeeling, dat het bedrukken geheel gratis geschiedt! Hoe kan een Nederlandsche drukker daartegen concurreeren?

Door den stand der valuta dreigt het Nederlandsche drukkersbedrijf al vender in het moeras te zinken. Zelfs indien de valuta-verhoudingen weer spoedig normaal mochten worden, zal het bedrijf nog langen tijd onder de gevolgen van den tegenwoordigen toestand gebukt gaan. Want de afnemers, die handelsdrukwerk vanuit Duitsland betrekken, maken van de gelegenheid gebruik, om hun drukwerk thans voor jaren tegelijk te bestellen.

De daling van den markenkoers, welke een steeds onrustbarender karakter gaat aannemen, doet dan ook met steeds meer klem de vraag stellen, of het niet noodzakelijk is, dat de Nederlandsche industrieën door tijdelijke Overheidsmaatregelen worden gesteund, om door de huidige chaotische verhoudingen te kunnen heenkomen.

Bij normale verhoudingen is het systeem van den internationalen vrijhandel ongetwijfeld het juiste. In het algemeen is de geheele volkswelvaart er het meeste bij gebaat, indien elk land, die goederen voortbrengt, welke het door zijn natuurlijke omstandigheden het goedkoopste kan produceeren en daarbij vrij ruilverkeer tusschen de volkeren plaats vindt.

Maar deze redeneering past niet bij den chaos der wisselkoersen, waaronder wij op het oogenblik leven. Thans immers ziet men gebeuren, dat talrijke industrieën, die tot nu toe uit zichzelf volkomen levenskrachtig zijn gebleken en die straks, wanneer de normale verhoudingen met Duitsland zijn teruggekeerd, ook weder volkomen levenskrachtig zullen zijn, door den stand van den markenkoers *tijdelijk* bijna haar geheele afzetgebied aan Duitsland moeten afstaan. Laat men dit proces zijn vrije beloop, dan zullen talrijke industrieën tijdelijk moeten verdwijnen, om straks, wanneer de normale verhoudingen zijn teruggekeerd, weder geheel opnieuw te worden opgebouwd.

Er moet alles aan gelegen zijn, om dit te voorkomen.

In de eerste plaats, omdat ontzaglijke kapitaalverliezen moeten ontstaan, wanneer men nu talloze ondernemingen laat liquideeren, die over eenige jaren weder opnieuw moeten worden begonnen. En de verarming, welke door den oorlog is ingetreden, maakt het noodiger dan ooit, om spaarzaam te zijn met kapitaal. Maar het bovengenoemde proces moet evenzeer worden voorkomen, omdat anders tijdelijk een ontzettende werkloosheid moet ontstaan met al de moreele ellende, die daaraan is verbonden. Waar haalt men bovendien de gelden ter ondersteuning van deze werklozen vandaan, wanneer het grootste gedeelte der industrie ligt lamgeslagen?

Nu kan de tegenwerping worden gemaakt, dat het zoo'n vaart niet zal loopen. En dan zou men kunnen wijzen op de lichte verbetering, die in sommige bedrijfstakken is ingetreden, doordat Duitsland is volgepropt met orders. Intusschen is het perspectief, om door ontvangst van den afval tijdelijk haar bestaan te mogen rekken, voor de Nederlandsche industrie al heel weinig aantrekkelijk. Straks immers volgt een nieuwe overstroming met Duitsche goederen, vooral wanneer — wat niet onwaarschijnlijk is — de mark nog verder gaat dalen. En die overstroming zal dan voor ons land nog te heftiger zijn, omdat alle andere landen den invoer van uit Duitsland of verbieden of belemmeren, waardoor het kleine Nederland het uitsluitend object voor den geweldigen Duitschen uitvoer zal worden.

Ongetwijfeld leidt de daling van de mark in Duitsland zelf tot voortdurende prijsstijgingen. Maar juist het feit, dat dit proces zich slechts zeer langzaam voltrekt, maakt den toestand voor onze industrie zoo ondragelijk. Daarom is er alle aanleiding om door het nemen van tijdelijke maatregelen het herstel van het ruilverkeer tusschen Duitsland en Nederland langs banen der geleidelijkheid te doen geschieden. Wanneer men ziet, dat de loonstandaard in ons land vijf à zes maal hooger is dan in Duitsland, dan blijkt hieruit reeds, dat men, door dit nivelleeringsproces te willen forceeren, in onoplosbare moeilijkheden geraakt.

Ongetwijfeld zullen de loonen in Nederland moeten worden verlaagd. Maar het is natuurlijk een volslagen illusie om te meenen, dat een loonsverlaging van p.l.m. 80 pCt. tot de mogelijkheden behoort. In het overgangstijdperk, waarin de Duitsche en de Nederlandsche loonen zich weder bij elkaar zullen moeten aanpassen, zal men de scherpe gevolgen van de ontwrichting der wisselkoersen zooveel mogelijk moeten neutraliseeren.

Daarom is een tijdelijke bemoeilijking van den invoer noodzakelijk. Een verbod van den invoer zou te ver gaan, omdat zulks tot prijsopdriving in ons land aanleiding zou kunnen geven en omdat het herstel van het internationaal verkeer niet meer moet worden belemmerd dan strikt noodzakelijk is. Slechts een tijdelijke valutatoeslag moet worden geheven, en wel zoodanig dat de Nederlandsche industrie weder in normale concurrentie met de Duitsche kan treden. De toepassing van dit beginsel zal in de verschillende bedrijven tot een toeslag van verschillende hoogte leiden.

Dat sommige artikelen door de belemmering van den invoer in prijs zullen stijgen, valt niet te ontkennen. Maar daar staat tegenover, dat de ondernemers en de werklooze arbeiders, die op het oogenblik onder de ellende der valuta-concurrentie dreigen onder te gaan, weer een bron van inkomsten zullen hebben en derhalve een veel grootere koopkracht zullen krijgen. Wat heeft men aan lage prijzen, als een groot deel der bevolking te weinig verdient, om zelfs die prijzen te kunnen betalen? Bovendien behoeven de gezamenlijke verbruikers geen zware belastingen op te brengen voor de werkloosheidsuitkeeringen. Integendeel, de rechten, die van de Duitsche goederen worden geheven, zullen de schatkist stijven. Trouwens, reeds op het oogenblik legt Duitschland in vele gevallen bij den uitvoer een belangrijken „Zuschlag“ op het product, zoodat van „vrijhandel“ reeds geen sprake meer is. Het lijkt ons, ook van het standpunt van den vrijhandelaar gezien, dan toch heel wat beter, dat die toeslag aan deze en niet aan gene zijde van de grens wordt geheven.

Daarom moet naar onze meening aan den Minister van Landbouw de bevoegdheid worden gegeven, om die industrieën, welke steeds uit zichzelf levenskrachtig zijn gebleken, maar door den abnormalen stand van de mark dreigen onder te gaan, door een tijdelijken valuta-toeslag te beschermen. In elk bedrijf zouden commissies moeten worden gevormd, bestaande uit werkgevers, werknemers, verbruikers en regeringsvertegenwoordigers, met het doel, de noodige gegevens en adviezen aan de Regeering te werschaffen. Boven de bedrijfscommissies zou een algemeene commissie moeten komen om de noodige eenheid tusschen de bedrijven tot stand te brengen. Natuurlijk zouden verstrekkende bevoegdheden ter berekening van den kostprijs van het product (boekenonderzoek door accountants e.d.) niet kunnen worden gemist.

Wij zullen geenszins ontkennen, dat aan de doorvoering van dit plan bezwaren verbonden zijn. Maar deze bezwaren zijn o.i. nog maar kinderspel bij de moeilijkheden, die zich zullen openbaren, indien alleen Nederland aan de Duitsche nijverheid de vrije gelegenheid blijft geven om, door gebruik te maken van den chaos in de verhoudingen der wisselkoersen, aan onze geheele industrie onherstelbare schade toe te brengen.

BOEKAANKONDIGING.

John Maynard Keynes C. B. A Revision of the Treaty, being a sequel to the Economic Consequences of the Peace. London, MacMillan & Co. 1922.

Twee jaren geleden verscheen het eerste boek van Keynes, het boek, dat gelezen en herlezen door duizenden in de Oude en Nieuwe Wereld, meer dan iets anders ertoe heeft bijgedragen de discussies over het vredesverdrag en de te betalen schadevergoedingen terug te voeren in de economische werkelijkheid. Thans een tweede boek, geschreven in denzelfden brillanten stijl, uitgaand van dezelfde beginselen, komend tot dezelfde resultaten, instructief bij uitstek over wat sedert de tot standkoming van den vrede van conferentie op conferentie is verricht, een boek evenzeer de aandacht waard, doch dat deze aandacht niet of in ieder geval op geheel andere wijze zal hebben dan het eerste.

Niet als prediker en strijder toch behoeft de schrijver ditmaal voor zijn lezers te treden. De wereld heeft in deze twee jaren veel geleerd en er is geen beter middel om zich te realiseeren, hoezeer zijn beginselen zijn doorgedrongen, dan door thans, na twee jaren, opnieuw van de beschouwingen van dezen man, die zichzelf geheel gelijk is gebleven, kennis te nemen.

In twee opzichten ademt het boek een anderen geest. In de eerste plaats is tegen den eenigen overlevende

in het politieke strijdperk van hen, die voor het werk van Parijs aansprakelijk zijn, tegenover Lloyd George, de bitterheid van het eerste boek grootendeels verdwenen. Grooter staatsmanschap zou het wellicht geweest zijn niet te onderteekenen, wat men onuitvoerbaar weet, niet te buigen voor wat de publieke opinie van het oogenblik schijnt te wezen. Lloyd George heeft de verdienste met een meesterschap, waarin weinigen hem zouden hebben geëvenaard, de feitelijke uitvoering steeds binnen de perken van het mogelijke te hebben gehouden. Was meer mogelijk geweest? „He may judge rightly that this is the best of which a democracy is capable — to be jockeyed, humbugged, cajoled along the right road.“ Een Montessori-systeem voor het groote kind, het publiek, een dubbele „publieke opinie“, niet als in vroeger tijden een ware en een valsche, maar een voor de massa, uit den mond van politici en couranten, een binnenskamers van dezelfde politici, journalisten, hooge ambtenaren en verdere leden van dezen kring. „In time of war it became a patriotic duty that the two opinions should be as different as possible; and some seem to think so still.“

Is dit de eene oorzaak, die ten slotte de werkelijkheid beter heeft doen zijn dan Keynes vreesde, aan den anderen kant is het Oude Europa hechter gebleken en krachtiger in weerstandsvermogen dan de schrijver meende te mogen hopen. „The patience of the common people of Europe“ en „the stability of its institutions“ hebben het tegen de ergste schokken van deze twee jaren bestand doen zijn en een nieuw evenwicht is bezig zich te vestigen. Engeland en Europa hebben in den loop van 1921 geleerd, wat de Fransche revolutie reeds aan den dag had gebracht. Niet in tijden van depressie maar van onmatigen voorspoed van een deel der bevolking zijn sociale moeilijkheden te verwachten. „It is the profiteer, not privation, that makes man shake his chains.“ Merkwaardig is allerwege het herstel. Twee hinderpalen blijven slechts: het vredesverdrag en de desorganisatie in de wisselkoersen.

Hoever intusschen, wat de uitvoering van het vredesverdrag betreft, het gezond verstand reeds gevorderd is, blijkt duidelijk uit het gedetailleerd overzicht, dat Keynes geeft van de resultaten op de verschillende conferenties bereikt. Merkwaardig is het volgende staatje van cijfers, ontleend aan blz. 66, waaraan ter vergelijking de thans door Keynes voorgestelde cijfers zijn toegevoegd.

Schatting van	In annuïteit van milliarden goudmarken
1. Lord Cunliffe en de Engelsche verkiezing van 1918	28,8
2. Klotz in de Fransche Kamer, 5 September 1918	18
3. De Commission des Réparations April 1921	8,28
4. De Londensche Regeling Mei 1921	4,6
5. Keynes, op grond van de wezenlijk te vergoeden bedragen	2,16
6. Keynes, wanneer Engeland afstand doet en slechts Frankrijk en België het hun in redelijkheid toekomend deel verkrijgen	1,08

Uitvoerig gaat Keynes, ter adstructie van de door hem genoemde cijfers, in op de feitelijke schadebedragen en opnieuw op de quaestie, in hoeverre de pensioenlasten van Duitschland kunnen worden teruggevorderd.

Zijn schatting der werkelijk geleden, terugvorderbare schade is 36 milliard goudmark, waarvan een 30 jarige 6 pCt. annuïteit het genoemde cijfer van 2,16 milliard representeert. Van dit bedrag komt Engeland toe 11 milliard, waarvan 9 voor schadevergoeding in hoofzaak voor verloren schepen, Frankrijk 18, waarvan 16 voor de verwoeste streken, en o.a. België 3.

Ook al stelt Keynes verderop voor, dat Engeland zijn vordering geheel zal laten vallen, zoo blijft toch

het feit, dat hij de Engelsche en Fransche vorderingen principieel gelijk blijft stellen, zonder op het verschil tusschen beide nader in te gaan, zeer te betreuren. Te meer, waar na zijn eerste boek al van verschillende zijden gebleken is, dat buiten Engeland deze gelijkstelling allermintst wordt aanvaard. Hoe kan het ook anders. De verwoesting in Noord-Frankrijk is tot het volle bedrag een verlies. De verloren Engelsche schepen hebben via de hooge vrachten en den opslag voor molest-risico ongetwijfeld ook het Engelsche volk gedrukt. Daar staat evenwel tegenover dat alleen reeds gedurende de boom-periode na den oorlog Engeland wegens vrachtdiensten van andere landen een bedrag heeft ontvangen, dat het normale uit dezen hoofde te vorderen bedrag met meer heeft overtroffen dan de geheele som belooft, die Engeland thans op de schade-rekening brengt.

Voor den invloed van Keynes' meening in het buitenland is het zeer jammer, dat hij dit niet ten volle laat gelden. Had hij zulks gedaan, dan ware zijn scherpe aanval op Loucheur en Rathenau wegens de te Wiesbaden aan Frankrijk gegeven prioriteit achterwege gebleven en had hij zijn voorstel, dat Engeland van alle vergoeding zal afzien, niet uitsluitend als een daad van grootmoedigheid van dit land kunnen afteekenen.

In zijn beschouwingen over de schadevergoeding vlecht Keynes verschillende vraagstukken in, die in enkele bladzijden op schitterende en glasheldere wijze worden besproken. Zoo zijn beschouwingen over de gevolgen der Duitsche betaling en de vermeende verschillen tusschen betaling in geld en in goederen, over de positie van de mark en zoo meer, waarvoor naar het boek zelf verwezen wordt.

Keynes' definitief voorstel is 18 milliard mark aan Frankrijk en 3 milliard aan België. Totaal 21 milliard mark. Noodig is hierbij tevens, dat Amerika een streep haalt, door zijn vorderingen op de continentale landen van Europa. Engeland is, naar Keynes' oordeel, economisch voldoende krachtig om zijn schuld te honoreeren en moet dus geen gunsten afsmeeken. Dit komt — gelijk in Engelsche besprekingen reeds naar voren is gebracht — dus hierop neer, dat Keynes aan het Duitsche volk van 60 millioen zielen ten slotte een gelijk bedrag wil opleggen (21 milliard goudmark = £ goud 1050 millioen) als het Engelsche volk van 45 millioen uit dezen oorlog tegenover Amerika op zich voelt rusten (pl.m. £ 1000 millioen). En gesteld Amerika treedt niet in het voorstel, dan zal de toestand voor Frankrijk deze zijn, dat het tegenover een buitenlandsche oorlogsschuld van eveneens belangrijk meer dan £ 1000 millioen, van Duitschland in totaal slechts £ 900 millioen te vorderen zal hebben. Cijfers, die inderdaad te denken geven en de critiek, ook uit bezadigde kringen, begrijpelijk maken.

Ten slotte nog een enkel woord over de eveneens uiterst lezenswaardige beschouwingen, die Keynes wijdt aan het reconstructievraagstuk, buiten het vredesverdrag. Terecht waarschuwt hij tegen schema's, die al te paternalistisch zijn of te gecompliceerd. Niet drankjes of verpleging behoeft de patiënt, doch een gezonde en niet kunstmatige omgeving. Vandaar dat een goed plan in hoofdzaak negatief moet zijn, en bestaan in het verwijderen van belemmerende banden, het vereenvoudigen van den toestand en het afschaffen van niets beteekenende doch schadelijke verhoudingen. Ook in deze algemeene diagnose is Keynes juist.

B.

Verzameling van wetten, besluiten en regelingen betreffende ons Munt- en Bankwezen, verzameld en ingeleid door Mr. S. G. Binnerts, Amsterdam, J. H. de Bussy, 1921, 155 blz.

Met het bijeenbrengen dezer verzameling heeft de schrijver een goed werk gedaan. De voornaamste wetten en verdere regelingen zijn in extenso gepubliceerd, naar de verdere bronnen wordt voortdurend verwe-

zen. Ook de inleidingen, waarbij de schrijver o.a. ten opzichte van het Nederlandsche en Indische muntwezen en de circulatiebanken in beide landsdeelen een resumé geeft van de achtereenvolgens gegolden hebbende regelingen, zijn overzichtelijk en voor het beoogde doel voldoende volledig.

Een verzameling als deze loopt uiteraard spoedig het gevaar op onderdeelen te verouderen. Over het algemeen zijn wij op het bestreken gebied op het oogenblik in een tijdperk van betrekkelijke rust. De vraag mag echter gesteld, waarom de uitgave niet nog enkele maanden is aangehouden, tot ook het weldra te verwachten nieuwe octrooi voor de Javasche Bank tot wet zoude zijn verheven.

B.

ONTVANGEN:

Het huidig Stadium en de naaste Taak der Bedrijfs-leer, Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt aan de Nederlandsche Handels-Hoogeschool te Rotterdam op den 17en Januari 1922 door Dr. N. J. Polak; Haarlem de Erven F. Bohn, 1922.

De waarde van het Geld, Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van Buitengewoon Hoogleeraar aan de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam op den 20 Januari 1922 door Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart; Haarlem, de Erven F. Bohn, 1922.

Balanslezen, Handleiding voor fondsenbezitters, commissarissen van Naamlooze Vennootschappen en studeerenden in de Handelwetenschappen, door A. E. C. van Saarloos, Accountant; Nijgh en van Ditmar's Uitgevers Maatschappij, Rotterdam, 1922.

Economisch-Historisch Jaarboek. Bijdragen tot de Economische Geschiedenis van Nederland, Uitgegeven door de Vereeniging Het Nederlandsch Economisch-Historisch Archief, gevestigd te 's-Gravenhage, zevende deel; Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, 1921.

De Nederlandsch-Indische Landbouw Maatschappij, haar Verleden, hare Toekomst en hare Bewijzen van Deelgerechtigheid; Een juridiek-financieele nabetrachting tot de buitengewone algemeene vergaderingen van aandeelhouders der Nederlandsch-Indische Handelsbank van 14 October en 2 November 1921, door Mr. J. Déking Dura; Drukkerij en Uitgeverij J. H. de Bussy, Amsterdam, November—December 1921.

Grafieken Atlas, uitgave van de afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut.

Aan het prospectus ontleenen wij:

De bedoeling is, elke maand een viertal grafieken, betrekking hebbende op koloniale voortbrengselen en cultures, d.w.z. op productie, uitvoer, totale waarde, prijsverloop, beplante oppervlakte, opbrengst per oppervlakte-eenheid, enz. enz. sinds de laatste 10, 20, 30 of meer jaren, in steendruk, groot 30 X 31 c.M., met de exacte cijfers eraan gedrukt, het licht te doen zien. Jaarlijks zullen dus 48 bladen verschijnen, terwijl mede na afloop van elk jaar de voor dat jaar geldende cijfers van de reeds gepubliceerde staten verstrekt zullen worden, zoodat men daarmede zijn tabellen up-to-date kan houden.

Voorts zullen dan de bronnen genoemd worden, aan welke de gebruikte cijfers ontleend zijn.

De collectie zal in verschillende seriën gesplitst worden. Indien tot de uitgave overgegaan kan worden — wat afhangt van het aantal abonnementen — dan zal een stevige map, om de grafieken erin te bewaren, verkrijgbaar worden gesteld, terwijl men later afzonderlijke mappen voor de verschillende seriën zal kunnen ontvangen.

Persklaar zijn thans o.a. grafieken over: Aardolie en bijproducten (waarde van den uitvoer van Ned.-Indië).

Cacao (productie Ned. Oost-Indië, Suriname).

Cassave (geogste uitgestrektheden op Java en Madoera).

Copra en cocosolie (uitvoer van Ned. Oost-Indië).

Grondnoten (geogste uitgestrektheden op Java en Madoera).
 Kapok (uitvoer Ned. Oost-Indië).
 Kina (uitvoer uit Ned. Oost-Indië van bast en kinnine).
 Koffie (productie wereld en Ned. Oost-Indië).
 Rietsuiker (beplante oppervlakte op Java, gemiddelde suikerproductie in picols per bouw, gemiddelde rietproductie in picols per bouw).
 Rubber (productie van verschillende landen, uitvoer, beplante oppervlakte).

Rijst (geogste uitgestrektheden padi-gogo in bouws, geogste hoeveelheden op Java en Madoera).

Sojaboonen (geogste uitgestrektheden op Java en Madoera).

Tabak (productie van Java en Sumatra, prijs per pond).

Thee (uitvoer Ned. Oost-Indië, productie van verschillende landen).

Tin (uitvoer in tonnen Ned.-Indië).

De abonnementsprijs per jaargang (van 48 grafieken) bedraagt f 10,—, d.i. ongeveer 20 ct. per plaat; de verzending zal plaats hebben maandelijks in stenen van 4, verpakt in een bordpapier en enveloppe.

Een viertal grafieken wordt ter kennismaking rondgezonden. In handig formaat wordt een duidelijk overzicht gegeven over een reeks van jaren terug. Grafieken geven altijd een duidelijker kijk dan cijfers alleen. Voor subjectieve waardeering laten zij geen ruimte. Een ieder, die bij den Kolonialen land- en mijnbouw belang heeft of er belang in stelt zal daarom goed doen, wil hij zich een oordeel over den toestand vormen, naar deze grafieken te grijpen. Zoowel voor het onderwijs, als voor consulaire ambtenaren, zoowel voor directies van cultuurondernemingen als van handelsvennootschappen — hierop wijst het prospectus terecht — zullen zij van waarde blijken.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	December 1921	Sedert 1 Januari 1921	Overeenkomstige periode 1920
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.240.003	16.753.101	16.836.267
Personeele belasting ..	2.727.121	21.300.239	17.251.400
Inkomstenbelasting ..	5.090.605	107.056.084	84.067.442
Dividend- en tantièmebelasting	2.670.612	30.427.674	25.599.363
Vermogensbelasting ..	825.030	14.002.308	11.862.830
Accijnzen.			
Suiker	4.753.073	37.558.828	36.479.931
Wijn	429.938	2.006.922	1.689.126
Gedistilleerd	7.234.683	61.001.294	52.424.583
Zout	125.969	1.460.919	1.933.934
Bier	426.208	4.415.747	3.014.349
Geelacht	743.451	11.250.376	14.527.337
Belast. op speelkaarten	12.285	75.140	136.276
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.290.293	18.960.485	24.932.280
Registratierechten	2.413.181	31.136.202	55.122.485
Successierechten	4.175.122	32.255.971	32.979.839
Invoerrechten			
Gouden en zilveren werken			
Belasting	94.532	904.324	912.250
Essaailoon	127	1.097	1.022
Statistiekrecht			
Mijnen	252.321	3.687.523	5.154.435
Domeinen	9.007	520.302	1.099.936
Staatsloterij	354.976	2.779.183	3.895.355
Jacht en visserij	24.341	659.306	700.603
Loodsgelden	1.776	291.512	281.254
	209.639	2.435.975	1.841.365
Totaal	38.405.872	438.021.692	439.623.591

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	December 1921	Sedert 1 Januari 1921	Overeenkomstige periode 1920
Directe belastingen.			
Grondbelasting	248.283	3.358.049	3.372.187
Personeele belasting ..	608.846	4.340.486	3.297.237
Inkomstenbelasting ..	1.763.113	31.866.496	25.937.833
Vermogensbelasting ..	245.825	3.325.200	2.970.455
Dividend- en tantièmebelasting	881.302	10.041.132	8.447.790
Accijnzen.			
Suiker	950.615	7.511.766	7.295.986
Wijn	85.988	401.384	337.825
Gedist. (binn.-en buitl.)	723.468	6.100.129	5.242.458
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	11.898	222.786	408.879
Registratierechten	—	—	6
Totaal	5.519.338	67.177.428	57.310.656

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	December 1921	Sedert 1 Januari 1921
Verdedigingsbelasting Ia	293.276	4.114.946
Verdedigingsbelasting Ib	929.647	14.716.794
Verdedigingsbelasting II	1.223.736	31.429.681
	2.446.659	50.261.421

¹⁾ Hieronder begrepen f 118.862 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 3.137.066 ³⁾ idem f 7.343.206.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	December 1921		December 1920	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	45.533	f 1.913.865.000	38.603	f 1.990.872.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk...	22.700	„ 1.576.279.000	15.909	„ 1.598.408.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.733	„ 12.155.000	1.498	„ 12.898.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15 | Zweeds. R.ksbk 5½ 19 Oct. '21
 Bk. { Bel. Binn. Eff. 5½ 19 Oct. '20 | Bk. v. Noorw. 6½ 6 Juli '21
 { Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20 | Zwits. Nat. Bk 4 13 Aug. '21
 Bk. van Engeland 5 3 Nov. '21 | Belg. Nat. Bk 5-5½ 19 Mei '21
 Deutsche Rijksbk. 5 23 Dec. '14 | Bank v. Spanj. 6 4 Nov. '20
 Bk. van Frankrijk 5½ 28 Juli '21 | Bank v. Italië. 6 20 Mei '20
 Oostenr. Hong. Bk. 7 30 Nov. '21 | F. Res. Bk. N.Y. 4½ 2 Nov. '21
 Nat. Bk. v. Denem. 5½ 5 Nov. '21 | Javassche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call. money
21 Jan. '22	4¼-3⅞	3¼	3⅞	4-5/8	—	4½-5 1)
16-21 J. '22	4¼-3⅞	3¼-4	3⅞-7/8	4-5/8	—	4-7½
10-14 „ '22	4¼-3⅞	3 4	3⅞-3¼	4-5/8	—	2½-3½
2-7 „ '22	4¼-3⅞	3-4	3½-5/8	4-5/8	—	3-5
17-22 J. '21	3½	2¾-3	6⅞	4-5/8	—	6-7
19-24 J. '20	3¾-7/8	3½-3¼	5⅞	4-5/8	—	5-8
20-24 Juli '14	3½-3⅞	2¼-3¼	2¼-3¼	2¼-1/2	2¾	5½-7½

1) Noteering van 20 Januari 1922.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was de geheele week zeer vast. Vooral in de tweede helft der week liep de koers niet onbelangrijk op. Ook dollars waren zeer gezocht. Daarentegen waren Parijs en België meestal eerder aangeboden, hoewel de stemming herhaaldelijk gedurende den dag wisselde. Marken waren

uitgesproken flauw. Het aanbod was steeds overheerschend met uitzondering van Zaterdag, toen een lichte verheffing intrad. In aansluiting met de vastere stemming voor ponden en dollars waren ook de Skandinavische koersen en Zwitserland vaster en daar de Lomdensche koers in al die landen zelfs eerder iets flauwer was, was de stijging dezer koersen hier in verhouding nog grooter. Daarentegen was Spanje bijna onveranderd. Buenos Aires vast, 94½ a 95. Indië onveranderd ca. 98%. Zeer vast reeds eenige weken lang is Praag, dat na een laagsten stand van ca. 2,85 nu weder omstreeks 5,— noteert.

KOERSEN IN NEDERLAND

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**)
16 Jan. 1922	11.49½	22.45	1.48	0.10	21.42½	2.71¾
17 " 1922	11.48¾	22.37½	1.46½	0.09	21.36½	2.71½
18 " 1922	11.49½	22.27½	1.44	0.09	21.30	2.72¾
19 " 1922	11.51¾	22.35	1.42	0.08	21.36	2.72¾
20 " 1922	11.55	22.35	1.37½	0.08½	21.35	2.73¾
21 " 1922	11.57	22.27½	1.38	0.08½	—	—
Laagste d. w. 1)	11.47½	22.10	1.33½	0.07	21.12½	2.71¼
Hoogste " " 1)	11.58	22.45	1.48½	0.10	21.47½	2.75½
14 Jan. 1922	11.48¾	22.30	1.50½	0.09	21.17½	2.71¾
7 Jan. 1921	11.48	22.—	1.48	0.09½	20.91¾	2.72¾
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 13 Januari 1922.
3) Idem van 6 Januari.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Bataavia 1) telegrafisch
16 Jan. 1922	67.70	54.25	42.60	52.82½	40.65	98½-99
17 " 1922	67.75	54.45	42.40	52.85	40.70	98½-99
18 " 1922	67.80	54.40	42.85	52.92½	40.70	98½-99
19 " 1922	68.05	54.75	42.90	53.10	40.77½	98½-99
20 " 1922	68.30	54.90	43.—	53.25	40.80	98½-99
21 " 1922	68.40	55.10	43.15	53.40	40.75	98½
L'ste d. w. 1)	67.60	54.20	42.30	52.70	40.60	98½
H'ste " " 1)	68.40	55.15	43.20	53.45	40.90	99
14 Jan. 1922	67.75	54.40	42.65	52.80	40.70	98½-99
7 Jan. 1921	67.55	54.20	42.70	52.80	40.70	98½-99
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarten tusschen termijnnotering en contanten koers (week van 16—20 Januari 1922).

Londen.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio ¼ ct.	agio ¾ ct.	agio 2½ ct.
Laagste B " "	" "	" "	" 1½ "
Hoogste L " "	" ¾ "	" 1½ "	" 3 "
Laagste L " "	" ½ "	" 1 "	" 1¾ "
New-York.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio ⅛ ct.	agio ⅛ ct.	agio ⅜ ct.
Laagste B " "	" "	" ⅛ "	" ⅛ "
Hoogste L " "	" ⅜ "	" ⅜ "	" ⅜ "
Laagste L " "	" ⅛ "	" ⅛ "	" ⅛ "
Parijs.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 5 ct.	agio 5 ct.	agio 7½ ct.
Laagste B " "	" 2½ "	Pari	" 2½ "
Hoogste L " "	" 5 "	agio 5 "	" 7½ "
Laagste L " "	" 2½ "	" 2½ "	" 2½ "
Brussel	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 2½ ct.	agio 7½ ct.	agio 13½ ct.
Laagste B " "	" 1 "	" 6 "	" 12½ "
Hoogste L " "	" 7½ "	" 10 "	" 16½ "
Laagste L " "	" 5 "	" 7½ "	" 12½ "
Berlijn.	Ult. Jan.	Ult. Febr.	Ult. Maart
Hoogste B Koers	agio 1 ct.	agio 2 ct.	agio 3 ct.
Laagste B " "	disagio 1 "	Pari	Pari
Hoogste L " "	agio 2 "	agio 3 "	agio 4 "
Laagste L " "	" ½ "	" 1½ "	" 1½ "

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cl. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mk.)	Zicht Amsterd. (in cl. p. gld.)
21 Jan. .. 1922	4.21.37	8.09	0.50	36.44
Laagste d. week	4.21.25	8.09	0.49	36.44
Hoogste " "	4.23.12	8.18	0.54	36.86
14 Jan. .. 1922	4.23.37	8.22	0.55	36.88
7 " .. 1921	4.20.25	8.04	0.53	36.61
Muntpariteit..	4.86.67	5.18¼	95¼	40¾/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	7 Jan. 1922	14 Jan. 1921	16—21 Jan. '22	21 Jan. 1922
Alexandrië..	Piast. p. £	977/16	977/16	977/16	977/16
*B. Aires 1) ..	d. p. \$	43½	43	44	43½/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/3½/16	1/3½/8	1/3½/4	1/327/32
Hongkong ..	id. p. \$	2/7½/16	2/7½/2	2/7	2/73/8
Lissabon	d. per Mil.	4½	4¾	3¾	4½
Madrid	Peset. p. £	28.23	28.24	28.17	28.30
*Montevideo 1	d. per \$	41	41¼	41	41¾
Montreal....	\$ per £	4.46½/2	4.47	4.44	4.44½/2
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	77/16	73/8	75/16	73/8
Rome	Lires p. £	97	96¾	95½	97.00
Shanghai....	Sh. p. tael	3/7¼	3/6¾	3/5½	3/7½
Singapore ..	id. p. \$	2/3¾	2/3¾	2/3¾	2/3¾
*Valparaiso ..	peso p. £	40.20	44.00	44.10	46.70
Yokohama ..	Sh. p. yen	23½/8	22¾/32	22½/16	23¼/16

*Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.
2) Noteering van 20 Januari.

NOTEERING VAN ZILVER

	Noteering te Londen	te New York
21 Jan. 1922	34¾	64¾
14 " 1922	35½	66½
7 " 1921	34¾	64¾
30 Dec. 1921	34¾	64¾
22 Jan. 1921	—	66¾
24 Jan. 1920	80¼	132½
20 Juli 1914	24½/16	54½

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 23 Januari 1922.

Activa.	
Binnel. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	f 116.000.276,23½ f 42.121.322,81 f 65.141.072,93½
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 20.824.326,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	20.824.326,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek. crt. op onderp.	f 60.565.829,01½ f 11.484.136,20 f 66.577.343,02
Op Effecten	f 107.432.713,27½
Op Goederen en Spec.	f 31.194.594,96
Voorschotten a. h. Rijk	f 138.627.308,23½
Munt en Muntmateriaal	f 182.983,10½
Munt, Goud	f 56.238.105,—
Muntmat., Goud	f 549.730.929,59
Munt, Zilver, enz.	f 605.969.034,59
Muntmat., Zilver	f 7.325.697,80½
Effecten	f 613.294.732,39½
Bel.v.h. Res.fonds. id. van ⅓ v. h. kapit.	f 5.333.515,25 f 3.878.472,37½
Geb. en Meub. der Bank	f 9.211.987,62½
Diverse rekeningen	f 3.747.500,— f 85.551.680,06½
	f 1.094.703.189,40½
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 5.386.728,62½
Bankbiljetten in omloop	f 1.006.881.840,—
Bankassigatiën in omloop	f 724.064,60½
Rek.-Cour. Het Rijk saldo's: Anderen	f 40.702.775,53
Diverse rekeningen	f 40.702.775,53 f 21.007.780,64½
	f 1.094.703.189,40½

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
19 Jan. '22	5.624.573	1.948.367	280.235	623.786	23.350.000
12 " '22	5.524.456	1.948.367	280.072	623.595	23.800.000
5 " '22	5.524.316	1.948.367	279.897	623.595	24.150.000
29 Dec. '21	5.524.228	1.948.367	279.765	623.733	24.600.000
20 Jan. '21	5.501.507	1.948.367	267.963	678.654	25.600.000
22 Jan. '20	5.579.909	1.978.278	256.409	826.141	25.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	2.456.843	54.583	2.267.226	36.785.724	2.451.742	33.347
	2.446.979	55.195	2.310.717	37.123.670	2.467.510	41.685
	2.850.821	56.596	2.273.021	37.421.830	2.880.352	18.786
	2.505.828	57.239	2.228.044	36.487.456	2.717.192	26.014
	3.002.834	393.114	2.239.845	38.152.890	3.301.550	37.221
	1.702.646	609.572	1.531.506	37.679.425	3.004.354	45.256
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Cr. part.
19 Jan. '22	327.549	84.653	480.000	559.674	6.313.721	187.992
12 " '22	327.233	—	—	—	6.342.304	253.845
5 " '22	327.334	—	—	—	6.335.012	351.056
29 Dec. '21	327.758	84.653	480.000	546.166	6.289.576	509.109
20 Jan. '21	308.988	84.653	480.000	916.814	6.241.398	889.298
22 Jan. '20	351.527	84.955	480.000	459.646	4.852.685	2.127.650

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenl.		
28 Dec. '21	2.869.600	1.954.590	—	122.600	2.443.497
21 " '21	2.870.994	1.931.105	—	122.066	2.447.560
14 " '21	2.869.173	1.933.869	—	132.413	2.393.777
7 " '21	2.851.027	1.909.777	—	139.606	2.373.355
30 Dec. '20	2.059.333	1.435.837	3.300	189.830	3.344.686
2 Jan. '20	2.062.615	1.327.963	131.320	58.657	2.998.992

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
28 Dec. '21	1.294.073	1.764.524	103.186	71,1	97,2
21 " '21	1.351.228	1.784.750	103.167	70,7	96,8
14 " '21	1.252.568	1.742.760	103.130	72,6	99,9
7 " '21	1.252.443	1.718.283	103.089	73,1	100,7
30 Dec. '20	2.974.836	2.321.417	99.770	44,9	50,5
2 Jan. '20	2.805.818	3.022.911	87.433	42,6	49,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
21 Dec. '21	808	11.289.346	1.307.715	13.506.653	2.966.918
14 " '21	808	11.303.323	1.245.778	13.433.339	2.979.543
7 " '21	808	11.312.744	1.241.604	13.313.698	2.989.967
30 Nov. '21	807	11.334.959	1.267.522	13.567.955	2.997.931
24 Dec. '20	824	16.695.325	1.333.808	14.786.220	2.788.649
26 Dec. '19	796	15.620.369	1.347.092	14.055.959	2.302.026

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 23 Januari 1922.

De Conferentie te Cannes heeft, ondanks haar plotseking en eenigszins dramatisch einde toch lichtelijk ontspanning in den algemeenen toestand gebracht, vooral in Duitschland. Men weet daar nu tenminste, waaraan men zich in de naaste toekomst heeft te houden. Het gedeelteilijk moratorium, dat onze Oosterburen hebben verkregen, legt hen de verplichting op tot betaling van 31 millioen goudmark per decade, hetgeen neerkomt op een uitgave van rond vier milliard papiermarken per maand. Daarenboven dient Duitschland nog in natura op te brengen een totaal van 12—1400 goudmark per jaar. Daar echter de belastingen bij lange na niet toereikend zijn tot voldoening van deze verplichtingen, moet het ontbrekende voorloopig nog in den aanmaak van nieuwe bankbiljetten worden gevonden. Wel zoekt de Regeering naar nieuwe bronnen, die haar geld kunnen opbrengen; tot nu toe is zij hierin echter nog niet geslaagd. De onderhandelingen tusschen Centrum en sociaal-democraten hebben in zooverre eenig resultaat opgeleverd, dat men heeft afgezien van het tot nu toe als onafwendbaar voorgestelde plan van onteigening van ondernemingen, maatschappijen, enz. Of hieruit nu resulteeren zal het doorvoeren van een gedwongen leening, valt inmiddels nog af te wachten.

Ter beurze van Berlijn heeft men aan geruchten omtrent een dergelijke gedwongen leening nog niet veel aandacht geschonken, hoewel toch eenige terughouding er door is veroorzaakt. Men is n.l. bevreesd, dat het publiek, om zich de benodigde gelden te verschaffen, zal overgaan tot het verkoopen van andere waarden, waaronder dan ook allicht aandeelen zich zouden bevinden. In de eerste plaats echter zouden vermoedelijk de oudere staatsleeningen den zwaren druk van een gedwongen leening onderwinden. Toch was de stemming ter beurze absoluut niet flauw, zelfs niet ongeanimeerd te noemen. In de eerste plaats staat dit wel in verband met de uitbreiding van het aantal beursdagen tot vier per week, waardoor vanzelf de handel meer stimulan heeft verkregen. Aan den anderen kant echter speelt de buitengewone activiteit van de industriele- en de bankwereld, vooral wat betreft het aanknoopen van relaties met Rusland een groote rol. Meer en meer oriënteert men zich naar het Oosten en tracht men zich gereed te houden voor het tijdstip, dat in Rusland werkelijk krachtig kan worden ingegrepen. Een der duidelijkst sprekende teekenen van deze houding is wel het proces van concentratie, dat zich in vrijwel alle takken van bedrijf afspeelt. Zoowel in horizontale als in verticale richting vinden aaneensluitingen plaats, die vele bedrijven tot een zoodanige trap van ontwikkeling doorvoeren, dat een hecht gesmeed concern bestaat, waarbij de kosten tot een minimum zijn gereduceerd en de opbrengst-capaciteit tot de grootst mogelijke hoogte is opgevoerd. Het behoeft geen betoog, dat een dergelijk proces ook uit het oogpunt van volks-economie niet alleen uiterst interessant, doch ook aanbevelenswaardig is.

Een recent voorbeeld heeft in de afgelopen week de kali-industrie gegeven. Door de concurrentie van de kali-fabrieken in den Elzas en het uitvoerverbod van kali naar Polen is de export van de gezamenlijke Duitse fabrieken, die vóór den oorlog 50 pCt. van de productie bedroeg, tot 16 pCt. van de productie teruggelopen. Aan den anderen kant echter heeft zich de mogelijkheid voorgedaan, tengevolge van het buiten werking stellen van de oorlogswetten voor den landbouw de velden weder beter met kunstmest te voorzien. De ervaring heeft geleerd, dat kali tezamen met phosphate, tot de beste kunstmest gerekend moet worden. Er worden dan ook thans allerwegen pogingen aangewend om tot een aaneensluiting te komen tusschen de reeds geconcentreerde kali-bedrijven en de producenten van phosphate. Een uitbreiding tot de aniliefabrieken is reeds in uitzicht gesteld uit hoofde van het belang bij de kunstmestvoorziening door hun fabricage van stikstof.

Zoo interessant het economisch leven in Duitschland zich ontwikkelt onder den drang van het heilige moeten, zoo onbelangwekkend is de gang van zaken in de andere landen. Vooral in Engeland en Frankrijk loopt men langs de platgetreden banen in de hoop, dat men wel eens een weg zal ontmoeten, die tot betere verhoudingen zal leiden. Vooral in Frankrijk is men in dit opzicht vrij laks. De directe prikkel tot verdere ontplooiing van handel en industrie is hier niet aanwezig wijl de bedrijven volop werk hebben, speciaal in verband met den weder-opbouw van Noord-Frankrijk en mede als gevolg van de vermindering aan valide arbeidskrachten. Hieruit is dan ook wel de starre houding te verklaren van de Fransche politiek ten opzichte van Duitschland. De beurs echter die gewoonlijk fijn

	16 Jan.	19 Jan.	23 Jan.	Rijzing of daling.
Un. States Steel Corp.	93 ³ / ₈	93 ³ / ₈	95 ⁵ / ₈	+ 1 ⁷ / ₈
Atchison Topeka.....	102	105	106	+ 4
Southern Pacific.....	89 ¹ / ₂	88 ¹ / ₂	91	+ 1 ¹ / ₂
Union Pacific	142 ¹ / ₂	143 ¹ / ₂	142 ¹ / ₂	— 1
Int. Merc. Marine orig. Com.	16 ¹ / ₄	15 ³ / ₄	15 ¹ / ₄	— 1
" " " " prefs.	73 ⁷ / ₁₆	73 ³ / ₄	77 ³ / ₄	+ 4 ⁵ / ₁₆

Amerikaansche waarden zonder animo, met een uitzondering voor aandelen Intercontinental Rubber, waarin op sommige dagen zich een eenigszins omvangrijke handel ontwikkelde.

De geldmarkt bleef ruim; prolongatie 3¹/₄ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

24 Januari 1922.

In de Europeesche importlanden is overal behalve in Italië een einde gekomen aan de klachten over onvoldoenden neerslag. Sneeuw en regen zijn den laatsten tijd in voldoende hoeveelheid gevallen om den stand der te velde staande oogsten te verbeteren en ook voor de voorjaarswerkzaamheden bevat de bodem nu bijna overal een voldoende vochtgehalte. Zelfs in Noord-Italië, dat het langst van de droogte geleden heeft, is nu eindelijk sneeuw gevallen, die nog veel verbetering belooft te brengen. Slechts in Zuid-Oost Europa schijnt blijvende schade te zijn aangericht. Roemenië meldt namelijk een tegenover het vorige jaar sterk verminderden uitzaaï van broodgraan. Ook in de uitvoerlanden zijn de oogstberichten gunstig, uitgezonderd de voortdurende droogte, waaronder de wintertarwe lijdt, in enkele gedeelten van het Zuid-Westen der Vereenigde Staten van Amerika, terwijl in Britsch-Indië hier en daar gevreesd wordt voor schade wegens overadadigen regenval. In Argentinië echter mag nu wel op een zeer grooten tarweoogst worden gerekend. De oogst is eenigen tijd belemmerd door regen, doch het weder is nu goed en met den oogst wordt goede voortgang gemaakt, zoodat ook de aanvoeren naar de havenplaatsen toenemen. Ook het Zuiden der Republiek, waar de verwachtingen minder goed waren dan meer noordelijk, meldt nu een bevredigend oogstresultaat. Australië schat den nieuwen tarweoogst op ruim 5 pCt. minder dan het vorige jaar, doch dit neemt niet weg, dat de opbrengst nog zeer bevredigend mag worden genoemd.

Na een paar weken met kleine wereldverscheppingen van tarwe was in de afgelopen week de hoeveelheid weder voldoende. Argentinië begint nu werkelijk weder als tarweleverancier mee te tellen. Er werden ongeveer 55.000 ton verscheept, waarvan ongeveer ³/₄ voor Europa. In de komende weken mag eene verdere toename van de Argentijnsche verscheppingen worden verwacht, daar de hoeveelheid bevrachte scheepsruimte zeer groot is, de laatste weken veel La Plata tarwe in Europa is gekocht en het aanbod van tarwe in Argentinië ruim is.

Zeer groot waren deze week de verscheppingen van tarwe uit Australië, die het cijfer van Noord-Amerika overtroffen. Het ziet er naar uit dat Argentinië en Australië nu eenigen tijd den doorslag zullen gaan geven bij de verscheppingen naar Europa. De Vereenigde Staten en Canada hebben zeker reeds een groot gedeelte van hun tarweoverschot uitgevoerd. In 1921 is door de Vereenigde Staten in Canada ruim bijna 2¹/₂ miljoen ton tarwe en meel (omgerekend in tarwe) meer uitgevoerd dan in het vorige jaar. De markten in Noord-Amerika bewegen zich dan ook meer en meer onafhankelijk van exportfactoren en ondanks de toenemende verscheppingen van Argentinië en Australië en het sterke aanbod uit die landen was de markt in Noord-Amerika in de afgelopen week vast. Vooral in de laatste dagen der week kwam die vaste stemming tot uiting en de markt te Chicago sloot voor den Mei-termijn op 21 Januari 4¹/₂ cent, te Winnipeg 4 cent per 60 lbs. hooger dan eene week tevoren. Voortdurende ongunstige oogstberichten werkten daartoe mede, alsmede verkoopen van Canadeesche tarwe naar Rusland waarschijnlijk voor den zaai en van tarwe uit de Vereenigde Staten naar Griekenland. Overigens was de export-vraag uit Noord-Amerika niet groot. Die richt zich meer en meer op Argentinië. Wel koopt Engeland nog steeds Manitoba's, doch ook Argentijnsche tarwe neemt een steeds grootere plaats in bij de Engelsche tarwe-inkoop. Deze waren in de afgelopen week van grooten omvang en de Engelsche tarwemarkt vertoonde eene levendigheid als in langen tijd niet het geval is geweest. Van Argentinië werden vooral spoedige posities gekocht en zoowel in ladingen als in parcels werd een groote omzet bereikt. De andere groote koper van La Plata tarwe

was Duitschland, waar de Regeering op meer verwijderde aflading groote inkoop deed, vooral op de Engelsche markt. Deze inkoop konden tot dalende prijzen worden bewerkstelligd, want ondanks de groote vraag bleef in de eerste helft der week het Argentijnsche aanbod steeds dringend met dalende prijzen. Eerst in de laatste dagen der week werd de Argentijnsche tarwemarkt tengevolge der Europeesche groote vraag vaster, om daarna echter weder iets te dalen, toen eene stijging van den pesokoers den prijs voor Europa te plotseling deed stijgen en daar de kooplust bekoelde. De prijzen in Argentinië waren Zaterdag vrijwel onveranderd tegenover eene week tevoren. Naar Italië waren de verscheppingen deze week belangrijk kleiner dan de laatste maanden het geval is geweest. Portugal kocht twee ladingen van de Amerikaansche Westkust en Argentinië en enkele zaken kwamen in La Plata- en Manitoba-tarwe tot stand naar België en Nederland. Van beteekenis zijn die laatste zaken echter nog niet, terwijl particuliere zaken in tarwe naar Duitschland en zijn nabuurlanden nog bijna geheel ontbreken.

De statistische toestand van de tarwemarkt blijft vrijwel onveranderd met zeer voldoende overschotten in de exportlanden en men mag voor de naaste toekomst eene goede vraag blijven verwachten, speciaal in Engeland, met nu en dan in de landen aan de Middellandsche Zee, voor spoedige posities met een ruim aanbod op aflading en zeer voldoende verscheppingen naar Europa.

Omtrent de oogsten van rogge in Europa kan hetzelfde worden gezegd als voor tarwe. Ook de Noord-Amerikaansche roggeoogst staat er zeer goed voor, doch zaken in rogge zijn niet van grooten omvang.

Kouder weder in Engeland, goede vraag in Duitschland, vermeerdering der belangstelling in Nederland, Zwitserland, België en Scandinavië, benevens kleine verscheppingen van maïs hebben geleid tot vaste markten in voedergranen. Eigenlijk geldt dit nauwelijks voor gerst en haver. Wel was in de afgelopen week voor deze artikelen de vraag iets beter met standhoudende prijzen, doch tegenover maïs zijn beide te duur om groote belangstelling te wekken. In maïs waren echter in verschillende landen de zaken levendig met hoogere prijzen. Vooral La Plata maïs is hier en daar sterk gevraagd, hetgeen echter wegens het zeer geringe aanbod en de steeds afnemende verscheppingen niet tot groote zaken kon leiden. Stoomende en spoedig af te laden partijen vinden gemakkelijk koopers, doch van de Noord-West-Europeesche havens heeft eigenlijk slechts Antwerpen belangrijke aanvoeren. Zoowel Nederland als Zwitserland en Duitschland kwamen daar als koopers ter markt en tot steeds stijgende prijzen werden de aanvoeren gemakkelijk opgenomen. Een flinke omzet wordt in Noord-Amerikaansche maïs bereikt, ofschoon ook van deze soort in de afgelopen week de afladingen zeer matig waren. In het laatst van Januari en in Februari mag echter eene toename worden verwacht, daar veel zaken op die termijnen tot stand zijn gekomen naar alle Noord-West-Europeesche landen. Duitschland koocht nu en dan wegens den dalenden markenkoers weliswaar slechts schoorvoetend, doch ten slotte is de omzet zeer bevredigend. De inkoop voor Rusland aan de Noord-Amerikaansche markten worden geregeld voortgezet. Ook in Amerika zelf is wegens het koude weder de vraag verbeterd en ondanks de zeer groote aanvoeren was de stemming te Chicago vast en kon in den loop der week de prijs voor den Mei-termijn daar 1³/₄ cent per 56 lbs. verbeteren. Argentinië was vast met eene prijsverhoging van 5 à 10 centavos per 100 Kgr. Met de verhoging van den pesokoers was de markt echter aan het einde der week weifelend.

Voor lijnzaad was de vraag in Europa niet groot wegens teleurstellenden prijs en afzet van olie. Bovendien wacht men op eene verdere ontwikkeling van den oogst in Argentinië, waarover de berichten nog steeds tegenstrijdig zijn. Het weder is nu gunstig voor den oogst, doch het aanbod is niet dringend, ofschoon ook Amerika niet veel belangstelling toont. De prijs in Europa richtte zich voornamelijk naar de Argentijnsche markten, die vrijwel de geheele week vast waren en circa 70 centavos per 100 K.G. stegen, tot Zaterdag eene prijsdaling van 20 à 25 centavos intrad.

Nederland. De tarweinkoop waren ditmaal van iets meer beteekenis dan in de vorige weken. Vooral stoomende en spoedig af te laden Manitoba en La Plata werden gekocht, gedeeltelijk via Antwerpen. Voor maïs verbeterde de inlandsche vraag en voor stijgende prijzen wordt meer Mixed Maïs gekocht dan in de voorafgaande twee weken. Geheel bevredigend is de vraag echter nog niet en Maandag viel de belangstelling tegen. De omzet in Januari en Februari aflading is echter de laatste dagen nu en dan vrij belangrijk. Voorraden van La Plata maïs zijn vrijwel

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mats	Haver	Tarwe	Mats	Lijnzaad
	Mei	Mei	Mei	Febr.	Febr.	Febr.
21 Jan. '22	116	53 ³ / ₈	39 ¹ / ₈	10,95	7,50	17,95
14 „ '22	111 ¹ / ₂	52 ³ / ₄	38 ³ / ₈	11,—	7,40	17,55
21 Jan. '21	175 ³ / ₄	67 ³ / ₈	43 ³ / ₄	18,65	10,25	16,25
21 Jan. '20	270	135	82 ³ / ₈	13,90	6,20	22,45
21 Jan. '19	226	129 ⁷ / ₈	67 ³ / ₈	10,45	4,90	18,— ¹⁾
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

1) per Maart.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	23 Jan.	16 Jan.	24 Jan.
	1922	1922	1921
Tarwe*	13,75	13,50	23,25
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	11,90	11,75	23,50
Maïs (La Plata)	204,—	200,—	278,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	203,—	205,—	315,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	12,50	12,—	15,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	16,50	16,50	20,—
Lijnzaad (La Plata) ... ³⁾	394,—	380,—	425,—

1) p. 100 K.G. 2) p. 2000 K.G. 3) per 1600 K.G. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	16/21 Jan. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	16/21 Jan. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	1922	1921
Tarwe.....	3.229	36.344	106.997	—	325	978	36.669	107.975
Rogge.....	50	50	11.563	—	—	—	50	11.563
Boekweit.....	—	2.138	329	—	—	—	2.138	329
Maïs.....	9.546	60.270	36.538	9.334	19.531	5.127	79.801	41.665
Gerst.....	1.050	7.308	22.221	165	685	—	7.993	22.221
Haver.....	—	840	241	—	—	144	840	385
Lijnzaad.....	8.228	13.320	7.918	13.904	18.101	8.043	31.421	15.961
Lijnkoek.....	1.100	11.737	2.349	30	470	2.730	12.207	5.079
Tarwemeel.....	591	1.885	581	500	772	—	2.657	581
Andere meelsoorten.....	367	735	2.417	161	742	200	1.477	2.617

geheel opgeruimd en vrij geregeld werd tot stijgende prijzen in Antwerpen gekocht. Gerst is te duur tegenover maïs en de zaken in dat artikel zijn daarom niet van grooten omvang. De aanvoeren vinden echter geregeld koopers.

In lijnzaad waren de zaken niet levendig. Herhaaldelijk waren olieslagers als verkoopers aan de markt wegens de teleurstellende oliemarkt en er werd slechts weinig gekocht. Slechts in stoomende en ladende partijen kwamen nu en dan zaken van weinig omvang tot stand.

SUIKER.
NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per lopende maand	Londen			New York 96 p Ct. Centri- fugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Gra- nulated c. i. f.	
		Jan./Maart	Jan./Maart	Jan./Maart	
18 Jan. '22	f 20 ¹ / ₈	Sh. 51/-	Sh. 20/-	Sh. 18/3	\$ cts. 3,61
11 „ '22	„ 20,—	50,6	20/-	17/3	3,54
18 Jan. '21	„ —	76/-	40/-	—	5,39
18 Jan. '20	„ —	72/-	84/-	—	13,04
4 Juli '14	„ 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

Het Engelsche consumptiecijfer over December toont in vergelijking met dat van verleden jaar eene belangrijke toename, terwijl — zooals uit de laatste Board of Trade statistiek blijkt — de voorraden aanmerkelijk kleiner waren dan die op hetzelfde tijdstip in de voorafgaande jaren.

De statistiek luidt:

	December		Januari-December	
	1921	1920	1921	1920
Import rietsuiker	83.918	132.718	811.170	1.251.544
„ biet „	—	—	—	—
„ geraffineerd ..	29.332	91	468.344	119.812
Totaal.....	113.240	132.809	1.279.514	1.371.355
Voorraad in Entrepôt..	141.100	361.600	—	—
„ „ Raffinader.	24.950	27.750	—	—
Aflevering	62.695	57.187	787.572	785.140
Binnenlandsch verbruik	106.788	65.681	1.388.926	1.106.033
Totale export	680	56	4.111	16.366

De vaste stemming op alle suikermarkten beef in de afgelopen week ten volle gehandhaafd en prijzen konden verder stijgen.

De omzetten op de Amerikaansche markt waren belangrijk, aangezien zich op deze markt tegenwoordig niet alleen inheemsche koopers maar ook Europa en zelfs eenige koopers in het verre Oosten, zooals de groote Japansche en Chinese raffinaderijen van hunne behoeften voorzien. De in den laatste tijd naar Europa — hoofdzakelijk naar Engeland — verkochte hoeveelheden Cubasuiker bedragen circa 120.000 tons; buitendien werden ook flinke kwanti-

teiten Amerikaansche bietsuiker naar de Europeesche landen verkocht. Prijzen konden dientengevolge verder verbeteren. Voor Cubasuiker uit den ouden oogst werd het laatst iets meer dan d.l.c. 2.— en voor *nieuwen* oogst ongeveer d.l.c. 2¹/₄ c.&f. New York betaald. De noteering voor Spot Centrifugals steeg tot d.l.c. 3,79, de noteeringen op de termijnmarkt tot d.l.c. 2,31 voor Maart, d.l.c. 2,52 voor Mei, d.l.c. 2,69 voor Juli en d.l.c. 2,82 voor September.

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1922	1921	1920
Weekontvangst t. 14 Jan.	29.000	35.972	143.951 tons
Tot. ontv. 1 Jan.—14 Jan.	61.708	64.316	302.739 „
Werkende fabrieken	67	100	169 „
Weekexport tot 14 Jan. ..	13.000	14.581	62.619 „
Weekexp. t. 14 J. O. oogst	92.000	19.244	— „
Tot. exp. 1 Jan.—14 Jan.	23.925	18.581	200.726 „
Totale voorraad 14 Jan.	848.000	206.345	211.412 „

Op Java nam de kooplust voor suiker uit den nieuwen oogst steeds toe en hebben de Vereenigde Javasuiker Producenten verdere belangrijke hoeveelheden van Supérieur Juni-Juli-Augustus levering tot f 11.— e.k. afgedaan. Ook eenige partijen Kanaal-Assortment werden tot f 10. e.k. verhandeld. In het geheel zijn door de Producenten Trust thans circa 7.000.000 picols verkocht, d.w.z. circa ¹/₃ van de te verwachten productie der bij de Trust aangesloten fabrieken. Het grootste gedeelte dezer aankopen werd echter door de koopers op Java nog niet naar de consumptielanden geplaatst. Prijzen van de betrekkelijk kleine nog op Java aanwezige voorraden uit den ouden oogst werden door de lokale speculatie sterk opgedreven en voor disponibele Supérieur werd het laatst f 15¹/₂ f.o.b. betaald.

Prijzen op de Hollandsche markt waren in overeenstemming met de New Yorksche termijnmarkt eveneens stijgende en werd aan het einde der week op de termijnmarkt September levering tot f 21.37¹/₂ verhandeld.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 11 Januari 1922.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn de geheele week vrij vast geweest, doch vandaag gedaald op slechte berichten van New York. Het achtste rapport van het Census-Bureau gaf aan, dat tot 31 December totaal 7.884.000 balen van den oogst van dit jaar zijn gegind. Deze cijfers werden als „bullish” beschouwd en veroorzaakten een stijging, die echter niet gehandhaafd kon worden door grotere aanbiedingen van het Zuiden, verkoopen door Wallstreet en de slechte vraag uit de industrie, zoodat ten slotte de markt in New York lager sloot en wel 50 punten voor den ouden en 14 punten voor den nieuwen oogst. Liverpool opende eveneens flauwer, waardoor de handel ook al

niet aangemoedigd werd. Egyptische katoen is eveneens flauwer en prijzen zijn opnieuw lager.

De vraag naar Amerikaansche garens blijft nog steeds onbevredigend. Van de weverijen komen slechts weinig orders binnen en deze trachten nog de benodigde hoeveelheden zoo goedkoop mogelijk te koopen, daar er nog steeds spinners schijnen te zijn, die vrijwel elke bieding accepteren. Hoewel er dan ook wat meer garens worden afgenomen is de vraag toch te klein om de markt te verbeteren, zoodat dit jaar tenslotte ook zeer slecht begint. De exporthandel in 30/32, 40er en 60er enkel voor Indië duurt voort, eveneens in 30/2 tot 60/2, zoowel voor Indië als voor China. Enkele spinners van 42/2 zijn nu tot April bezet. Prijzen blijven vast, daar spinners bij de tegenwoordige verliesgevende prijzen niet tot verdere concessies bereid zijn. In Egyptische garens is de vraag naar cops slechts zeer gering, maar in bundelgarens schijnt de vraag iets beter te zijn, terwijl noteringen over het algemeen onveranderd zijn.

De stemming op de doekmarkt is bepaald beter, hoewel fabrikanten hiervan nog niet veel hebben kunnen profiteeren. Er zijn meer aanvragen aan de markt, maar over het algemeen zijn de biedingen nog te laag en worden slechts kleine partijen geboekt. Van het Oosten is echter bepaald meer belangstelling en de biedingen van China zijn wat hooger, zoodat voor deze markten enkele zaken tot stand zijn gekomen. Indië zendt ook biedingen voor dhooties en gebleekte goederen, speciaal voor Calcutta, zoodat men ook de hoop koestert, dat voor die markten spoedig wat meer zaken gedaan kunnen worden. De andere markten toonen ook wat meer belangstelling, hetwelk over het algemeen een gunstiger stemming aan de markt geeft.

11 Jan. 18 Jan. Oost. koersen. 10 Jan. 17 Jan.
 Liverpoolnoteringen. T.T. op Indië . . . 1/31½ 1/37/8
 F.G.F. Sakellaris 20,75 19,50 T.T. op Hongkong 27½ 27¼
 G.F. No. 1 Oomra 7,05 6,65 T.T. op Shanghai. 37¼ 36¼

COPRA.

De eerste dagen van de afgelopen week bleven de prijzen

onveranderd, doch de laatste dagen was de stemming aanmerkelijk vaster, de markt sluit zelfs willig met gering aanbod.

De noteringen zijn heden voor:

Java f.m.s., stoomend f 29,—
 " " Febuari/April aflading „ 29,50
 " " Maart/Mei „ 29,75

23 Januari 1922.

VERKEERSWEZEN.

Veertiendaagsch overzicht.

De markt, welke de belangstelling trok gedurende de afgelopen 14 dagen, was de La Platamarkt, waar de vraag naar ruimte bleef aanhouden. Wel kwam er in de laatste week een kleine inzinking, doch de markt sloot vast, terwijl er een tiental booten werden opgenomen. Heden, Maandag, blijft de vraag naar ruimte gehandhaafd en werd 33/9 betaald voor een boot van handige grootte met 10 Maart cancelling. Voor prompte is het cijfer ongeveer 37/6.

Doordat de La Platamarkt ruimte tot zich trok, was het aanbod van ruimte op de Noord-Amerikaansche markt van prompte booten minder groot. Er werd 19 c. per 100 lbs. betaald naar Continent, Antwerp Hamburg range. Thans zijn echter de vrachten weer flauwer met 16 cent naar één, 17 cent naar twee havens. Voor prompte ruimte naar Italië wordt 24 cent in uitzicht gesteld, terwijl Februari-ruimte niet meer dan 21 cent kan bedingen. Voor het Russische Relief Comité wordt ruimte gezocht naar de Oostzee tegen 27 cent en naar de Zwarte Zee voor 30 ct.

Er zijn een betrèkkelijk groot aantal booten bevracht met suiker van Cuba naar de gebruikelijke havens in Engeland en het Continent tegen \$ 5,75 per ton. Een prompte boot kon echter \$ 6,25 bedingen.

Van Zuid-Australië is een boot bevracht voor Februari belading tegen 48/9 met optie Sydney tegen 50/-.

Bombay on deadweight bedingt ongeveer 22/-.

De vraag naar ruimte van Wales naar het Oosten is goed. Naar La Plata werd weer tegen 13/6 afgesloten, welke zelfde vracht echter ook van Newcastle werd bedongen.

ADVERTENTIËN.

Zooeven verscheen:

Balanslezen

Handleiding voor Fondsen-
 bezitters, Commissarissen van
 Naamlooze Vennootschappen
 en Studeerenden in de
 Handelswetenschappen

DOOR

A. E. C. van Saarloos

Accountant

Prijs f 2,50

Nijgh & Van Dilmar's Uitgevers-Mij
 Wijnhaven 111-113 Rotterdam

CANOV- HERFKENS

Schoorsteenbouw
VENLO

NIJGH & VAN DITMAR'S
 Algem. Advertentiebureau
 Wijnhaven 111-113 — Rotterdam
 Telefoon 7841-7842-7843-7861

Hollandsche Stoomboot Maatschappij.

Amsterdam—Rotterdam.

Londen en Hull.
 Leith (Glasgow, Edinburgh),
 Aberdeen en Dundee.
 Liverpool, Manchest., Belfast,
 Cork en Dublin
 Southampton, Plymouth, Fo-
 wey, Bristol en Swansea.
 West-Afrika { ((Goudkustlijn).
 ((Kameroenlijn).
 ((Congoliën).
 Zuid-en Oost-Afrika Walfisch-
 baai tot Beira (incl.)

Ruime loods. Spoorwegaansluiting.
 Billijke vrachten. Afvaartkaarten worden
 desverlangd geregeld toegezonden. De
 stoomschepen vervoeren een beperkt aan-
 tal passagiers.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
 HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PEKALON-
 GAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
 TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 55.000.000,—

Reserven f 47.750.000,—